

zést meg nem adhatja, és ha már valaki ily beleegyezést adott, a házasság, mint a törvényes képviselő beleegyezése nélkül kötött házasság, az 1894:XXXI. t.-cz. 52. §-a alapján megtámadható.

Nehogy a kiskorúak részéről kötött házasságok érvényessége a törvényes képviselői beleegyezés hiánya miatt megtámadható legyen, a kiskorúak házassági ügyeiben eljáró árvaszékeket, az igazságügyminister úrral egyetértőleg a következőkre kívánom figyelmeztetni:

A kiskorú házassági ügyében az 1894:XXXI. t.-cz. 8. és 9. §-a alapján eljáró árvaszék mindenekelőtt állapítsa meg, vajjon az illető kiskorúnak atyja vagy anyja az atyai hatalomnak (1877:XX. t.-cz. 15. §), illetőleg a természetes és törvényes gyámságnak (1877:XX. t.-cz. 35., 36. és 39. §) jogilag gyakorlatában van-e? ha igen, szereztesse meg az árvaszék az illető szülőtől alkalmas módon a törvényes képviselői beleegyezést. Ha a szülő a törvényes képviselői beleegyezést azért nem adhatja meg, mert ismeretlen helyen távol van, az árvaszék az atyának atyai hatalmát az 1877:XX. t.-cz. 23. §-ának a) pontja alapján felfüggesztheti, esetleg a törvény 22. §-a alapján megszüntetheti, illetőleg az anyát az 1877:XX. t.-cz. 45. §-a alapján természetes és törvényes gyámi tisztétől felmentheti, esetleg a törvény 57. §-a alapján a természetes és törvényes gyámságtól elmozdíthatja, feltéve, hogy az idézett törvényszakaszokban felsorolt feltételek megvannak. A határozatot az ismeretlen tartózkodású szülő részére kirendelt eseti gondnoknak kell kézbesíteni. A határozat jogerőre emelkedése után, ha az atyának atyai hatalma megszüntetve lett, az árvaszék az 1877:XX. t.-cz. 70. §-ához képest az anyának a természetes és törvényes gyámságban megerősítése tárgyában határoz, ha pedig az anya már nem él, vagy az árvaszék az anyát mozdította el a gyámságtól, a kiskorúnak gyámot rendel és minden esetben a törvényes képviselői beleegyezést illetőleg határoz.

Budapesten, 1913. évi márczius hó 14-én. A minister helyett: *Jakabffy* s. k., államtitkár.

*

Személyi hírek. Áthelyezettek: *dr. Téri Ödön* gyulafehérvári kir. közjegyző Sopronba és *dr. Farnek László* mátészalkai kir. közjegyző Vácra.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Felelős szerkesztő:	Szerkesztőség és kiadó- == hivatal ==
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrassy-út 1.
Félévre 6 „	budapesti kir. közjegyző.	

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — A jegyzők államosítása és magánmunkálati hatáskörük. — Illeték-kiszabás és leltározás. — Az árvaszékek hatásköre. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874:XXXV. és 1886:VII. törvénycikkek) története.

Irta: *Rupp Zsigmond*, budapesti kir. közjegyző.

(Folytatás.)

IV. Az alkotmány visszaállítása. (Átmeneti korszak.)

Az alkotmány visszaállításával és a király megkoronázásával (1865—68) a magyar törvényhozás teremtő-képességét visszanyerte.

Megvolt már az alkotó kéz, hogy az igazság roskadozó templomát újjá építse; de az anyag, amely rendezés alá került, milyen volt, Uram Istenem! Mig a Bach-korszak bírói kara nagyobbrészt a hivatás magaslatán álló fegyelmezett elemekből állott, a Schmerling-uralom beérte mindenféle szedett-vedett kétes elemekkel. A tör-

vényhatóságok élére állított királyi biztosok szívesen visszavették ugyan az 1861. évi alkotmányos választások alkalmával megbuktatott magyar, vagy legalább is magyarul tudó, Bach-korszakbeli bírakat; csak hogy ilyen nem elég akadt, mert a provisorium alatt a hivatalviselést hazaárulásnak tartotta a nemzet, úgy hogy kénytelen volt — a tudományos minősítést nem igen szigorúan ítélve — bírait onnét venni, ahonnét kapta.

Hát még az ügyvédi kar! 1861-ben a numerus clausus megszűnt s ennek öröme közgazgatási tisztviselők, a gyakorlatból eddig kizárt, ügynélküli ügyvédek, kik az utóbbi 12 év alatt nem tanultak semmit, porlepett diplomájukat előszedték, kihirdették s felcsaptak a militia togata tagjai közé. A felső bíróságból kirendelt ügyvédvizsgáló bizottsági tagok meg annyira lágyszivűek voltak, hogy a vizsgázók bármily felületes készültségével beérték. Ennek köszönheti az a korszak a jogászai elem buja felburjánzását, azokat a kitűnő „Pickauf“, „Naturgenie“ szakférfiakat, kik műegyetemi hallgatókból pár hónapi erélyes nekirugaszkodással diplomás ügyvédeké, jogtudósokká vedlettek át.*

Hogy a csapás teljes legyen, ekkor köszöntött be a közhivatalnokok zugirászkodása is. Voltak városi tisztviselők, kik délelőtt hivatalba jártak, délután meg lakásukon 2—3 írnok segédlete mellett mérték ki a feleknek a jogtudomány vásznát, holott a fejükben alig volt belőle egy-két rőfnyi is!

Csodálkozni kell, hogy ilyen birói, ilyen ügyvédi kar az igazság templomának falairól le nem kaparta a tisztesség, komolyság utolsó vakolatdarabjait is.

Ily viszonyok közt indult meg az alkotmányos választás, mely a birói karban is nagy pusztítást vitt

* Személyesen ismertem ilyeneket.

véghez. Csekély kivétellel sorra buktak a Bach-korszakbeliek, vagy még ki sem tették magukat a választás esélyeinek, mert idegenek voltak; a Schmerling emberei pedig azért estek el, mert, bár honosak voltak, de a közvélemény előtt: „hazaárulók!“

S milyen elemek kerültek helyükbe?! A Schmerlingisták kineveztetésének, noha gyenge, de mégis valamelyes garantiája volt a kir. biztosok egyéni felelősségében, — de 1867-ben még ez a garancia is megszűnt, mert a nép szabadon, a maga szája-ize szerint választott, — ahogyan a komaság, sógorság kívánta, illetőleg — eltekintve a kevés kivételtől — a kortes ügyességétől függött a siker! Ezt meg a helyi nagyságok irányították saját önkényük, érdekeik szerint, nem törődve a megválasztott rátermettségével!

A közélet ezen kinövései természetes okokra vezethetők vissza. A kényuralom állami gyámkodása nem nyújtott teret az önrendelkezési jog gyakorlására és e kiskorúsághoz hasonló állapotban a nemzet elszokott az önálló, higgadt cselekvőképességtől és amidőn arra való szabadságát visszakapta, egyelőre nem tudott vele élni, — vezetőkre, tanácsadókra szorult, kiket jól-rosszul választva, vakon követett. A műkedvelők egész raját ültették curulis székbe, akik elméjük hosszú pihentetése alatt az életbelépett régi magyar jogot elfeledték, a recipiált osztrák törvényeket nem tanulták meg, az országbirói értekezlet ideiglenes törvényhozási szabályainak lapozgatására már rokkantak voltak, egyszerűen ki sem ismerték magukat a szerves joganyag nagy és kuszált tömkelegében!

Jogéletünknek ezt a sivár képét az akkori igazságügyminister, Horváth Boldizsár klasszikus rövidséggel így jellemezte:

„Itt romok állják el utadat, ott egy roskadozó épület fenyeget beszakadással, amelylyel amott a jövő számára kell megkezdened alkotásaidat!”

Mennél nagyobb volt a jogi bizonytalanság, *annál égetőbben érezte a nemzet a közjegyzői intézmény szükségét!* E szükséglet a szak- és napilapokban is általános megnyilatkozást nyert. Veszély nélkül nem lehetett már halogatni a kérdés megoldását, mert az alkotmány visszaállításával a közélet felpezsdült, vállalatok keletkeztek, a külföldi tőke bevándorolt, és az anyagi fejlődés eddig nem remélt mérveket öltött. De mekkora nehézségekkel kellett megbirkózni, mikor a népképviselők nagy része az eddig szabadon választott bíró *kinevezésében* is a nemzet alkotmányos joga elleni merényletet látott és hozzá még az egyéb teendők mily óriási halmaza várt megoldásra!

Horváth Boldizsár választóihoz intézett programbeszédjében, mint a közeli jövő feladatait felelte: az igazságszolgáltatásnak a politikai közigazgatástól való elkülönítését, a bírói függetlenséget, felelősségük és szervezésük rendezését, a nyilvánosság, szóbeliség és közvetlenségen alapuló polgári perrendtartást és ami miniket elsősorban érdekel: *„a hiteles helyek rendezését!”*

Hátramaradottságunkat alig jellemezhetné volna jobban egyébbel, mint azzal, hogy még az igazságszolgáltatás és közigazgatás szétválasztásáért is küzdenie kellett!

Hát még a botbüntetés, az adósok börtöne! Ezeket még említeni is szégyenlette választói előtt!

A legjobb akarat mellett is alig várhattunk valamit a kormánytól a közjegyzőség ügyében, annyira igénybe vették az elsőrangú állami feladatok, a közjog és ezzel kapcsolatos kérdések!

A kiegyezés, a quota, vámszövetség, adó- és illetékügy, közoktatás, véderő, honvédség, népképviselő, Erdélynek Magyarországgal való egyesítése, a törvényhatóságok rendezése: az alkotmány első éveiben a kormány és a törvényhozás minden idejét, egész munkásságát maguknak foglalták le. A magánjogi berendezkedés nagy műve *Horváth Boldizsár* szerint „az ország intellektuális tömegét képező jogászokra hárult, akik magasztos feladatokra siettek egymáshoz tömörülni.”

Az első lökést a budapesti jogászok társas összejövelei adták meg. *Itt született meg a budapesti ügyvédi egyesület alapításának eszméje*, amelyet csakhamar a nagyváradi, kassai, soproni, debreczeni, bajai, kecskeméti, aradi, miskolci, rimaszombati, marosvásárhelyi, győri, komáromi, kalocsai és szabadkai ügyvédi egyesületek megalapítása követte.

Az ügyvédi egyesületek lelkiismeretesen, szakavatottan — és, ami főleg a *közjegyzői intézményt* illeti — elfogulatlanul tárgyalták a körükben felvetett reformkérdéseket és az igazságügyi kormánynak, véleményezés végett velük közölt törvényjavaslatait. Erre visszatérünk!

De mert egymástól függetlenül és nem mindig kölcsönös összhanggal működtek, határozataik nem voltak az általános jogász közvélemény annyira kétségtelen eredményeiként tekinthetők, amelyek előtt kormány és törvényhozás egyaránt meghajolhattak volna.

E bajon akartak segíteni, amidőn a budapesti ügyvédi egyesület az 1869. január havában tartott egyik igazgató választmányi ülésén *dr. Környei Ede* indítványára felmerült az *országos magyar jogászgyűlés* eszméje. Az ellene felhozott ellenvetéseket *Szilágyi Dezső* döntötte meg egy fényes beszéddel.

„Magyarország — úgymond — a legnagyobb mérvű jogi átalakulások küszöbén áll, szüksége van tehát oly közegre, melynek feladata legyen: az ezidő-szerint *legszükségesebb oly jogi közvéleményt* kifejteni, mely egyrészt a törvényhozást tájékozza, másrészt a jogi reformok szükségességének érzetét általánosítsa. Arra csak egy *országos magyar jogászgyűlés* lehet hivatva, mert a hazafias munkákba be kell vonni Magyarország egész hivatott jogászközönségét, amire pedig az egyes ügyvédi egyletek azért nem vállalkozhatnak sikerrel, minthogy az ügyvédek gyűléséből ki van zárva a birói és tanári kar.“

Hatalmas szava nem maradt a pusztában elhangzó szó; nyomában testté vált az ige!

Az első magyar országos jogászgyűlés dr. Pauler Tivadar elnöklése alatt 1870. szeptember 25—30-án már együtt ült, és a rendkívüli érdeklődést mi sem igazolhatná fényesebben, mint hogy az 1680 jogászt számlált tagjai közé.

Tanácskozásairól — amennyiben a közjegyzői intézményt érdeklik — alább lesz szó.

Az igazságügyminister sem nézi tétlenül a jogászok munkálkodását, hozzáfogott kifejtett programjának megvalósításához, amiben az ügyvédi egyletek buzgón siettek támogatására és ha alkotásai mindig nem is mentek a lázas munka fogyatékoságától, — ha a codifikáló erők hiánya itt-ott érezhető is — *övé a babér, hogy lerakta a jövő jogfejlesztésnek alapkövét!*

Figyelmének első tárgyai a jogszolgáltatás szervei voltak.

A vasutak és csatornák telekkönyvezéséről szóló törvényt 1868-ban alig hogy életbe lépett — ujjá szervezte, kibővítve a semmisítő székkel a kir. Curiát,

mely ebben az alakjában 1869. június 1-én működését már meg is kezdette. Nyomban rá a polgári perrendtartást, a kisajátítási eljárást, a birói hatalom gyakorlásáról szóló törvényt alkotta meg és midőn a jogászvilág méltó sajnálatára megvált a hatalomtól, már nagyrészt készen voltak a közel jövőben törvénynyé vált javaslatok. Övé az oroszánrészt, hogy már 1871-ben életbeléphettek a birói felelősségről, áthelyezésről, nyugdíjazásról szóló eljárás; az I. folyamodású bíróságok rendezése, — az I. folyamodású kir. törvényszékek és járásbíróságok szervezése, a kir. ügyészek, a kir. bírósági végrehajtók intézményei, valamint a büntetőjog és -eljárás hiányának pótlására vonatkozó törvények.

A kiegyezéssel járó közjogi kérdéseket, az igazságszolgáltatás gyakorlására elsősorban hivatott hatóságok szervezését az alkotmányos korszak első éveinek sikerült megoldania; — hozzá lehetett tehát már fogni a belterjes munkához, **a nagy közönség mindennapi jogi szükségleteit zajtalanul szolgáló közjegyzőség ujjászervezéséhez.**

Erre gondolt Horváth Boldizsár, amikor a hiteles helyek rendezésének szükségét kiemelte és hogy nagy, széles látkörű szemei előtt nem a bemohosodott káptalanok lebegtek, hanem **a modern jogéletbe beillő közjegyzői intézmény** — csakhamar be is bizonyította.

Bogdány Lajos ügyvédet, aki az emigráció alatt több évig volt Párisban és ott egy francia közjegyző irodájában mint segéd (clerc) működött is; még 1869. év január havában kiküldötte volt, hogy a continensen, de különösen Franciaországban tanulmányozza a közjegyzői intézményt.

Intézményünk érdekében ez volt az igazságügyi kormány legelső lépése!

Bogdány tanulmányutjáról hazatérve, a kormánynak 1870. év január havában véleményes jelentést tett tapasztalatairól és jelentéseihez indokolt kész törvényjavaslatot csatolt. Javaslatának a szövegezése gyenge, de a benne lefektetett, a francia közjegyzői törvény nyomán haladó elvek annál erősebbek, mélyrehatók, méltók rá, hogy — bár röviden — ismertessem és pedig annál inkább, mert az az igazságügyi ministerium kebelében már az 1870. évben készült és az annak idejében egész terjedelmében közzé is tett önálló törvényjavaslatnak szerkesztése alkalmával kiindulási pontul szolgált,

(Folyt. köv.)

A jegyzők államosítása és magánmunkálati hatáskörük.

(A budapesti kir. közjegyzői kamara felterjesztése az igazságügyministerhez. Szerkesztette: dr. Roth Zsigmond budapesti kir. közjegyző.)

Félhivatalos tudósításokból a budapesti kir. közjegyzői kamara értesült arról, hogy az új választási törvény életbeléptetésével kapcsolatban a magas kormány az alsófoku közigazgatási hatóságok államosítását tervezi. Az alsófoku közigazgatási hatóságok alatt a községi és körjegyzőket értjük s természetesnek tartjuk, hogy amikor ezeknek államosítása iránt történik intézkedés, akkor azok hatásköre s illetékessége is törvényhozási úton szabályozást nyer.

A községi és körjegyzők ugynevezett magánmunkálati hatásköre ugy a közjegyzői, mint az ügyvédi karnak, de egyáltalán a gyakorlati jogászközönségnek régi sérelme. Ugy a közjegyzői kamarák, mint a kir. közjegyzők országos egylete, nemkülönben az időnként tartott közjegyzői kongresszusok számos felterjesztésben, memorandumban felpanaszolták érzésbeni sérelmeiket s amikor most azokra is utalva — Kegyelmes Urunk figyelmét a községi és körjegyzők magánmunkálati hatáskörének időszerű szabályozására felhívjuk, legyen szabad dióhéjba foglalva a következőket előterjeszteni.

Már az 1869. évi IV. t.-cz. első szakasza kimondja, hogy „az igazságszolgáltatás a közigazgatástól elkülönítettik“, amikor

tehát az alsófoku közigazgatás államosításáról van szó, a felhívott törvényhelyben kimondott elv megvalósítandó nemcsak azért, mert a jogfejlődés és a mindig bonyolódottabb életviszonyok ezt megkívánják, hanem főleg és elsősorban magának a jó közigazgatásnak érdekében. Tudjuk, hogy ma a községi jegyzők tevékenysége főleg három irányban van igénybe véve, az állami közigazgatás ellátására, az önkormányzati ügyek intézésére és a magánmunkálatok végzésére. A községi jegyzők testületeinek panaszaiából halljuk maguknak a jegyzőknek azt a beismerését, hogy a reájuk rótt köteleességeknek a munkatömeg miatt már-már alig képesek megfelelni, hogy tudásuk határát a nap-nap után szaporodó törvények, szabályrendeletek, utasítások meghaladják, ennek a következménye azután, hogy azokat a teendőket, amelyeket megállapított rendes fizetésükért elsősorban teljesíteni tartoznának, elhanyagolják s tevékenységüket inkább a magánmunkálatok bőségesen termő talaján fejtik ki, mert hisz az emberi természetből folyó gyengeség, hogy munkájáért ki-ki minél nagyobb anyagi előnyöket biztosítson magának. Ez a magánmunkálati tevékenység tehát elvonja a jegyzőt tulajdonképeni hivatásától s így kétségtelenül a közigazgatás jósága szenved a jegyzők magánmunkálati tevékenysége által.

Amíg a jegyzők nem állami tisztviselők s amíg javadalmasuk nagy része a magánmunkálatok díjazásából áll, addig ha nem is jogosult, de tűrhető volt a mellékkereset, de hogy állami tisztviselő, aki az állami igazgatás közege, aki a község lakóinak előjárója, azokat igazgatja, az igazgatottaktól bármily munkálatért díjazást fogadhasson el, az modern jogállamban felfogásunk szerint alig lesz tűrhető.

A közjegyzői intézmény létérdeke, hogy a községi jegyzők magánmunkálatainak kérdése végre kielégítőleg megoldassék, hisz a közjegyzőség eredeti hivatása, az intézmény behozatalának célja: a perenkivüli ügyek intézése, főleg a magánjogi természetű ügyek okmányolása, az okiratszerkesztés, egyáltalában a megelőző jogszolgáltatás kezelése. Mai közjegyzőségünk bizony ezen sajátos alaphivatásának nem felel meg azon egyszerű okból, mert a közönség, — eltekintve a fővárostól s egyes népesebb vidéki góczpontoktól, — nem a közjegyzőt keresi fel perenkivüli magánjogi ügyeiben, hanem a községi jegyzőt, akinek kezeiben annyi közhatósági hatalom, erő egyesül, hogy ez az erő a község egyszerű, a műveltség kisebb fokát is nélkülöző lakóinak a privát

ügyeit is magához vonzza. Nem tartjuk szükségesnek bővebben ecsetelni, hogy a községi jegyzők magánmunkálatai kellő jogi előképzettség hiánya miatt mennyire nélkülözik a törvényes anyagi és alaki kellékeket, mennyi hiábavaló pernek vettetik meg szülőoka, mennyi haszontalan munkát okoznak a hibásan szerkesztett jegyzői okiratok a bíróságoknak, mennyi helytelen telekkönyvi bejegyzés létesül ily okiratok alapján, mennyi telekkönyvi kérelem utasítatik el, mennyi végrendelet mondatik ki érvénytelennek, mennyi kár okoztatik a kincstárnak bélyegilletékben, mennyi hiábavaló munkatöbblet áll elő a hiányosan szerkesztett okiratokból, mert hisz Nagyméltóságod bölcsen tudja mindezt a bíróságok túlhalmozott munkateréből, hisz közismert dolog, hogy a perek túlnyomó számát a rosszul szerkesztett okiratok okozzák, a rosszul szerkesztett okiratok túlnyomó többsége pedig a községi jegyzői irodákban leli szülőhelyét.

Be kell ismernünk azonban, hogy a közjegyzői intézmény sem felel meg mai alakjában azon hivatásának, melyet az okiratszerkesztés terén betöltenie kellene, de nem az intézmény kezelőinek személyében van a hiba, hanem a községi jegyzők magánmunkálati hatáskörének törvényileg történt elismerésén kívül hiba van a közjegyzői törvényben magában is, amennyiben az a sajátos közjegyzői hatáskört nagyon is szűk térre szorította s inkább a bíróságok s gyámhatóságok hatáskörének s munkájának áthárításában igyekezett módot nyújtani az elég csekély közjegyzői kar megélhetésére. A sajátos közjegyzői hatáskör ezen szűk volta is egyik oka annak, hogy a közjegyzői intézmény a szélesebb néprétegek talajában közel 4 évtized alatt sem vert gyökeret; egészen másképp állanánk ma, ha csak a szülők és gyermekek közötti jogviszonyt szabályozó okiratok, valamint a fel- és lemenők és testvérek között ingatlanokra vonatkozólag létrejött minden ügylet érvényességéhez közjegyzői okirat kívántatott volna meg, ily ügyletek létesítésénél módjában állott volna a közjegyzőknek jó tanácscsal szolgálni, jogviszonyokat megbízható alapokon létesíteni s ezáltal népszerűségre szert tenni.

Mindezekről „de lege ferenda“ még igen sokat hozhatnánk fel, ha a szerződések alakjának a polgári törvénykönyvben leendő szabályozásához szólnánk hozzá, vagy ha a közjegyzői törvény revíziójáról volna szó, most azonban csak az alsófokú közigazgatás államosításának kérdésében kívánjuk azokat a szempontokat tár-

gyalni, melyek a községi jegyzők magánmunkálati tevékenységének egyidejűleges szabályozását javalják, azért a közjegyzői hatáskör kiterjesztése iránti nézeteink feltárását más alkalomra hagyva, most még csak azt bátorkodunk felhozni, hogy mozgalmunk egyáltalán nem irányul a községi jegyzők tiszteletreméltó testülete ellen, szívesen elismerjük, hogy állásuk fontos, az állami igazgatás és önkormányzatnak nélkülözhetetlen közegei, de ez iránybeli tevékenységük azután igénybe is veszi teljes munkaerejüket, miért is közérdekből a közigazgatás jóságának emelése céljából azt kérjük, hogy a magánmunkálkodás terhe, melyhez kellő jogász előképzettséggel úgysem bírnak, — vállalkozásokról teljesen levéssék, de viszont az ily természetű eddigi munkálkodásaikból származott úgynevezett mellékjövedelmeikért kárpótoltassanak.

Tisztázni kívánjuk továbbá azt, hogy mi nem minden magánmunkálkodást tartunk a községi jegyzők hivatásával összeegyeztethetlennak, hanem csak a telekkönyvi és örökösödési ügyekben való képviselést és a magánjogok terére tartozó minden okirat szerkesztését. A közjogi vonatkozású minden magánmunkálkodást, bár nem elvi, de célszerűségi szempontból egyelőre a községi jegyzők hatáskörében meghagyandónak tartjuk, ilyenek különösen a katonai, anyakönyvi ügyi, illetőségügyi, kivándorlásügyi beadványok, bizonylatok, helyhatósági bizonyítványok s egyéb igazgatásügyi okmányok s beadványok szerkesztése. Különböztetést teszünk tehát közigazgatási természetű és jogszolgáltatási természetű magánmunkálatok között s utóbbiak közé sorozzuk kifejezetten az örökösödési, telekkönyvi s minden egyéb perenkívüli magánjogi vonatkozású okiratok és beadványok szerkesztését. Ezen jogszolgáltatási természetű magánmunkálatokat kívánjuk a községi jegyzők kezéből kivenni és ezáltal önként az arra hivatott ügyvédi és a közjegyzői hatáskörbe átutalni.

Szinte halljuk az ellenvetéseket, melyek szerint a föld népének lakóhelyén olcsó eszközökkel kell biztosítani ily természetű ügyeinek intézését is s hogy az egyszerűbb, kis értékű ügyek elintézésére a községi jegyzők tudása elengedő. Erre csak annyit, hogy a kis embernek 100 koronás ügye van oly fontos, mint egy nagy tőkésnek 10.000 koronás ügye; a kis ember 100 koronás ügyében rossz intézkedéssel létalapjában rendülhet meg, míg a vagyonos ember maga választhatja meg a legjobbak közül tanácsadóját s így módja van a károsodást elkerülni, míg a jegyzőjéhez utalt falusi ügyfél

bizony nem válogathat. Ami pedig a lakóhelyen való olcsó elintéztést illeti, itt nem a lakóhely a fontos, hanem inkább az olcsóság, a föld népe is bejár piacra a bírósági székhelyre, telekkönyvi ügyeinek intézésénél a jegyzőnek is meg kell nézni a telekkönyvet, tehát felkeresheti a fél a jogtudós tanácsadót, ami pedig az olcsóságot illeti, hivatkozunk a jegyzői magánmunkálatok díjáról törvényhatóságokként megállapított szabályrendeletekre, melyekben e díjak a legtöbb törvényhatóság területén magasabb összegben vannak megállapítva, mint amennyit a közjegyzői díjtörvény ily munkálatokért a közjegyzőnek megállapít. Lelkiismeretes utánjárás alapján meggyőződésből mondhatjuk, hogy a közjegyzői munka a jegyzőinél általánosságban nem drágább. Azon pedig, hogy a vidék népe közjegyzőt lakóhelyén is kapjon, könnyű segíteni az ugynevezett törvényt napok tartásának kötelezésével s hogy a jelzett magánmunkálatoknak a közjegyzői hatáskörbe utalásával megszorodó közjegyzői munka gyors és megbízható ellátást találjon, meg lehet szaporítani mérsékeltén már a polgári törvénykönyv életbeléptetése előtt is a közjegyzők számát, mely szaporítás egyrészt a közjegyzői kart felfrissíti, másrészt a tulszorodott ügyvédi karnak megapasztására is alkalmas. Megbízható elemekkel megszorított, hivatása magaslatán álló, hivatását szerető nagyobb közjegyzői karnak azután módjában áll az intézményt népszerűvé tenni s odafejlesztetni, hogy a nép a közjegyzőt tekintse perenkívüli vagyoni érdekei patronusának, jogtanácsosának, akinek szakképzettségében és vagyoni megbízhatóságában kételkednie nem kell. Most, a jegyzők államosításának küszöbén itt van az alkalom és lehetőség, hogy a közjegyzői intézmény egész valójában való kifejlesztéséhez, hatáskörének kibővítéséhez, — mely hatáskörbe a perenkívüli eljárás és okiratszerkesztés természeténél fogva ugyanis beletartoznék — egy lépés tétessék előre s az ügyvédi karban mutatkozó tulproductio is ezáltal némi elhelyezést találjon.

Mindezeknél fogva odaterjed kérésünk, méltóztassék a közjegyzői intézmény hivatásának teljes kifejlesztése és a jó közigazgatás megalapozása érdekében az alsófoku közigazgatás államosítása végett készített törvényjavaslatba a jegyzők jogszolgáltatási magánmunkálkodásának egészben való megszüntetése, vagy átmenetileg legalább ily munkáknak bizonyos korlátok és értékhatárok közé szorítása iránt intézkedéseket felvételni.

Illetékkiszabás és leltározás.

Irta: Dr. Halász Ákos, marosillyei kir. közjegyző.

Mellőzve minden hosszadalmasabb bevezetést, csupán azt bocsátva előre, hogy az örökösödési ügyek lehető gyors lebonyolítását az 1912: VII. t.-cz. nagy mértékben előmozdította: az örökösödési eljárásnak két olyan phasisát ismerem, melyek kiküszöbölése után — addig is, amíg ezt az eljárást a maga egészében teljesen közjegyzői hatáskörbe utalják — felfogásom szerint elérhető a legideálisabb gyorsaság.

Egyik az illeték kiszabásával kapcsolatos hosszadalmasság és fölösleges időpocsékolás, melyről a Közlöny idej első számában megjelent visszapillantás is megemlékezik, de csak általánosságban.

Kinek mi érdeke van abban, hogy az átadó végzésnek az adóhivatallal való közlése után az illeték kiszabására rendszerint 30 napos, majd az illeték összegének a bírósággal történt közlése után, ennek kifizetésére a felek részére ismét rendszerint 8 napos terminus adassék és vajjon e két terminus együtt valójában hány napot jelent?

A 30 napos terminus valójában, hozzáadva az expediálással járó késedelmet és hozzáadva azt az időt, mely annak eltelté után még rámeleg (hiszen ha elő is van jegyezve ez a 30 nap, nem veszik nagyon szigorúan, 8—10—15 nap még könnyen eltelik ezután is), fölszorodik legalább 50 napra; a 8 napos terminus pedig, minthogy ismét előzetes írásmunkával, expediálással s közismert gyalázatos kézbesítési miseriákkal kapcsolatos s minthogy ezt sem veszik ám nagyon szigorúan, ismét fölszorodik legalább 20 napra s csak ennyi idő eltelté után lehet szó arról, hogy az átadó végzés a telekkönyvi hatósághoz megküldessék. Ám tudjuk tapasztalásból, hogy ez a telekkönyvi hatósághoz való átküldés sohase történik meg egy ügy kedvéért, hanem rendszerint összegyűjtenek több ügyet s azokat csoportosan teszik át, úgyannyira, hogy a közjegyzőtől történt betérjesztéstől számítva akárhányszor három hónapnál is több idő eltelik, amíg az ügy a telekkönyvhöz eljut. Ezt onnan tudhatjuk teljes határozottsággal, mert néha egy-egy hagyatéki ügyben a tárgyalás után szerződést készítenek, melynek benyújthatása miatt állandóan figyelemmel kell

kisérnünk a telekkönyvet s bizony hosszú hónapok mulva is azt tapasztaljuk, hogy az átadó végzés még mindig nem érkezett be.

Noha tehát az átadó végzés annak kiadásától számítva rendszerint mintegy 20 nap alatt jogerőssé válik, mégis csekély kivétellel három hónap, sőt ennél még hosszabb idő is eltelik addig, amíg az a telekkönyvhöz leérkezik.

A kincstár érdekeit és elsőbbségét amúgy is privilegiumszerűleg biztosítja a törvény; ennek a huzavonának pedig semmi más célja nincsen, csupán az, hogy a ki nem fizetett illeték erejéig a zálogjog az átadó végzés telekkönyvi foganatosításával egyszerre kebeleztessek be.

Teljesen elegendőnek találom és tökéletesen megfelelne a célnak, ha törvényes megfelelő intézkedés úgy rendelkezne, hogy az illetéket csak az adóhivatal és egyelőre csupán az érdekelt felekkel közölje azzal a fölhívással, hogy azt bizonyos határidő, mondjuk 30 nap alatt fizessék be és azzal a figyelmeztetéssel, hogy ennek a határidőnek eredménytelen eltelte után az illeték erejéig a zálogjog az átadó végzésben felsorolt összes ingatlanokra a kincstár javára be fog kebeleztetni.

Amennyiben az örökösök a kirótt illetéket e 30 nap alatt be nem fizették volna, ezt az adóhivatal egyszerű blankettán bejelenti a telekkönyvi hatóságnak s abban az átadó végzés számára hivatkozva, közli a kirótt, de ki nem fizetett illeték összegét. A telekkönyvi hatóság ennek az értesítésnek vétele után, aszerint, amint az átadó végzés már beérkezett avagy még be nem érkezett volna, következőleg jár el:

Ha az átadó végzés már beérkezett, de még nincsen foganatosítva, a telekkönyvi hatóság ennek foganatosításával egyidejűleg az illetéket is bekebelezi; — ha pedig az átadó végzéssel elrendelt telekkönyvi bejegyzések már foganatosítottak: az illetéket utólagosan ugyan, de az átadó végzés rangsorozatában kebelezi be. Végül, ha az átadó végzés bármely okból még be nem érkezett volna a telekkönyvi hatósághoz, ez utóbbi az adóhivatal megkeresését annak hátrára rávezetett ezzel a megjegyzéssel: „Átadó végzés még nem érkezett be!“ — egyszerűen átküldi az illetékes hagyatéki bírósághoz, mely aztán ezt a megkeresést az átadó végzéssel együtt annak idejében megküldi a telekkönyvi hatóságnak.

Az adóhivatal részére természetesen határidő adandó, talán 30 nap az átadó végzés kézbesítésétől számítva oly célból, hogy

az illetéket kirójjá és felekkel közölje és további 15 nap a bejelentésre, tehát mindössze 45 nap, mely idő alatt az illetékkövetelés számára fentartandó a rangsorbeli elsőbbség minden más, időközben a C. lapon történt bejegyzéssel szemben.

Igy megszabadulva a sok fölösleges terminustól, lehetővé válik, hogy az átadó végzés annak jogerőre emelkedése után azonnal — tehát mintegy 20 nap alatt — már a telekkönyvi hatósághoz beérkezzenek.

Az ilyképen megtakarított idő mintegy 60—70 nap, ami óriási különbség az örökösödési ügy gyors befejezése szempontjából.

Ahol csupán ingóságokból áll a hagyaték, ott két esetről lehet szó.

Ha az ingó vagyon hatósági vagy más magánörzeményben van olyképen, hogy az örökösök azt birói intézkedés nélkül föl nem vehetik, teljesen elegendő, ha az átadó végzésben figyelmeztetik az örzeményest arra, hogy felelősség terhe mellett fizesse ki az adóhivatal közlése után az illetéket. Ha ellenben a csupán ingókból álló hagyaték az örökösöknek máris birtokában volna, ott ugyanezt a figyelmeztetést kapnák maguk az örökösök, akikkel szemben amugy se lehet hathatósabb intézkedéseket foganatba venni.

De föltétlenül hatályon kívül kell helyezni azt a jelenben érvényben lévő intézkedést, mely szerint csupán ingó hagyatéknál a kir. közjegyzőtől fölvevett jegyzőkönyvben röjják le az örökösök az 56 koronát meg nem haladó illetéket. Először azért, mert a közjegyző elvégre tévedhet is, hiszen nem épen a szakmája az illetékkiróvás, de főképen azért, mert (mindenkor a nagy tömeget, tehát a tulnyomó részben kis emberekből álló vidéki örökösöket tekintve) az örökösök ezt a fölhívást a legnagyobb bizalmatlansággal fogadják, szinte sértően gyanakszanak s csodálkoznak azon, hogy mi köze a közjegyzőnek az illetékhez? mikor már az öregapjuktól is úgy tanulták, hogy az illetéket az adóhivatalnál kell fizetni. De — legalább az én praxisomban — ennek a fölhívásnak a legritkább esetben volt eredménye.

*

Második a leltározás; amiről kimutatom alább, hogy az örökösödési ügyek tulnyomó nagy részében teljesen fölösleges, haszontalan és sok időt fölemészítő előkészítő cselekmény. Azoknak a hagyatékoknak száma, melyekben valóban szükséges teendő a

leltározás, oly ritka és oly csekély kivétel, hogy inkább csak megerősíti a szabályt, vagyis azt a nézetemet, hogy a leltározásra a mai módszer szerint egyáltalában nincsen szükség.

Miből áll tulajdonképen ez a teendő és mi szükség van reá?

A haláleseti iv beérkezte után a bíróság, ha ingatlan vagyon maradt, beszerzi a telekkönyvi kivonatokat s ezzel eltelik 1—2—3 hét is, ezekért megkereséseket kell küldeni a telekkönyvi hatóságokhoz, időbe kerül, amíg a megkeresések leiratnak, expediáltatnak, amíg a kivonatok beérkeznek; a beérkezett kivonatokat ismét csak írásmunkával s expeditionális késedelmekkel kiadja az illetékes leltározó közegnek a haláleseti ivvel egyszerre leltározás végett; a teljesítési határidő után a késedelmeskedő leltározót sürgetni, majd számtalanszor birságot kell, ami ismét írásmunka és expeditio, szóval ezzel is eltelik néhány hét, különösen ha számításba vesszük azt is, hogy igen sűrűn a leltározó egy-egy ingatlanról utólagosan kér még telekkönyvi kivonatot.

Mikor aztán hosszú hetek után végre beérkezik a leltár, figyelemmel arra, hogy a hagyatékok tulnyomó része az u. n. kicsiny paraszthagyaték, mi az eredmény?

Az x . . . i körjegyzőtől a helyszínén, mondjuk a székhelyétől 18 kilométer távolságra eső N községben fölvevett leltár így fest:

Ingóság: semmi

Ingatlan: az i 135. sztkvben A † 1-3 rsz. a.
 fölvevett ingatlanok 1/2 része, melyek évi adója
 2 K 71 f, becsértéke K 271.—

Szenvedő állapot:

Temetési költség K 200.—

Adósságok (tücsök-bogár, de rendszerint hárommnyi,
 mint a cselekvő állapot, minden igazolás nélkül)

Költségek:

Leltározó díja	K 1.—
„ fuvardíja á 30 f ² / ₁₈ km.	„ 10.—
Becsüsök díja	„ 2.—
Adóbizonylat	„ 1.—
Összesen	K 14.80

Ez az eredmény!

Azért, hogy Nagy Jánosnak vagy Kis Péternek ingatlan vagyonát *adóalapon* leltárba vegyék: 36 kilométer utat kell megtenni, becsüsöket kell alkalmazni s végül a kellő formalitások megtörténte után megállapítani, hogy *ingóság nincs* s hogy 271 adófillér után az ingatlan *becs-értéke* 271 korona.

Hát ennek ugyan mi értelme van?

Ezután, de csak ezek után és hetek esetleg hónapok múlva, miközben az örökösöktől kiállítatnak a leltározó közeg urak mindenféle fölösleges és haszontalan lemondó s másfajta nyilatkozatokat, osztályos egyezségeket, ajándékozási és másféle szerződéseket s általában minden névvel nevezhető irka-firkát, szóval a „citrom“ teljes és alapos kifacsarása után kerül a közjegyző kezeibe az időközben néhány kilóra kövéredett hagyatéki ügy, melyet azonban megelőzőleg a bíróságnak ismét referálni, kezelni és expediálni kell.

Van-e erre valami szükség — közérdekből?

Mondjuk, hogy évenként leltározásra kerül mintegy százötvenezer hagyaték — a szám mellékes — állítom, hogy ebből nincs 20% olyan leltár, melyben *ingóság* szerepelne, tehát fogadjuk el, hogy 30,000 leltárban szerepel ingóság. Állítom, hogy néhány fővárosi, nagyobb városi, hitbizományi, főuri, főpapi stb. hagyatékot kivéve — melyeknek leltározása amúgy is egészen más módon történik s melyeknél már a költség nem is számít — az említett 30,000 hagyatékban nem „találtatott“ három millió koronánál nagyobb értékű ingóság s így (általában az egy százalékos illetéket véve alapul) ingó után a kincstárnak nincs több illetékjövedelme 30,000 koronánál (ismétlem, itt nem a fentebb említett néhány kiváltságos hagyatékról beszélek).

Ellenben a jelzett százötvenezer hagyatékból csupán százötvezeret vegyünk olyannak, melyben a leltározás kiszállással és fuvar-költséggel a *helyszínén* történik s csupán 8 korona fuvar-költséget számítsunk átlagos darabja után, kitűnik, hogy a tulnyomó részben földmivelő kisgazdák hagyatékának leltározásánál a fuvar-költség évenként legalább 800,000 koronát emészt föl.

Ez az eredmény! Azért, hogy a kincstárnak 30,000 korona illetékbevétele legyen a paraszt ingóhagyatékokból, ez a közönség 800,000 korona fuvarpénzeket izzad ki. Vehetünk akár kisebb, akár nagyobb számú ilyen hagyatékot, ez tökéletesen mellékes, mert az arány ugyanez lesz.

Ezt pedig azért állítom határozottsággal, mert tudom, hogy a mintegy 300 közjegyző kezén egyenként és átlagosan mintegy 500 darab hagyaték van évenként és tudom, hogy az 500 leltár között még százban sincs ingóság, melynek értéke 50—150 korona között váltakozik.

Ámde az is igaz még emellett, hogy az ingóság nem azért hiányzik a leltárból, mintha ilyen az örökhagyó után nem maradt volna, hanem hát régi rossz szokása a kisebb intelligentiájú pór népnek — amire egyébként mindenkor a közelében élő nadrágosok tanították, — hogy az ingóságot szereti nagyon eltitkolni és ugyancsak megrögzött rossz szokása a leltározó közegeknek, hogy az ingóságokat nagyképpen és nagylelkűen „elengedik“ — s ezzel „tetemes“ illetéktől vélnek szabadulni, illetőleg elhitetik velök, hogy őket ettől a „sok“ illetéktől megmentették, miáltal az utóbbiak maguknak a nép körében rokonszenvet, népszerűséget s no egy kis aprópénzt is szereznek. A szegény pór nép pedig nem tudja, hogy ingó után jár a legkisebb illeték s legtöbb esetben bámulva veszi tudomásul, hogy ez az illeték — tulnyomó részben — csupán egy százalék.

Vonjuk most már le az elmondottakból a következményeket.

A leltározás *egyáltalán nem érdeke:*

1. az *örökösöknek*, mert őket ok nélkül tetemes költséggel terheli. Az ingatlanok ugyanis megvan a maga törvényes becsértéke; elegendő tehát, ha a hagyaték tárgyalása alkalmával a tárgyaló közjegyző azok felsorolása mellett becsértéküket jegyzőkönyvre veszi; ingó vagyon amugy se „szokott“ lenni s ha már nincsen, miért költsön az örökös csupán azért, hogy erről a szomorú tényről hivatalos és drága aktája legyen?

2. nem érdeke az *államkincstárnak*, mely amugy is megkapja az ingatlan után az illetéket, de nem kap olyan ingóság után semmit, amely már „hivatalosan“ sincsen s ha már van is valami csekélység, ez nem jó számításba s illetőleg ezért bő kárpótlásban részesül alábbi javaslatom értelmében;

3. nem érdeke a *biróságnak*, melynek túlsok haszontalan munkát, boszuságot és hátramaradást okoz;

4. nem érdeke a *leltározónak*, mert a fuvar költség és becsüsdíj nem az övé s neki, aki évenként 30—40 hagyatékot leltároz, a nagy munkáért mindössze néhány koronája marad s elvonja őt egyéb hivatásszerű s a leltározásnál sokkal fontosabb teendőktől.

Egyetlen érdeke a leltározással kapcsolatosan fölmerülhető okirat-szerkesztés és vele járó jövedelmezőség lehetne; de míg egyrészt törvény és rendelet értelmében az ilyen ügyködés incompatibilis birói kiküldötti minőségével, tehát tilos is, addig másrészt mint nyilvánvaló *magánérdek* nem is szabad, hogy figyelembe jöjjön;

5. legkevésbé érdeke azonban magának az *ügynek*, melynek elintézését a fentebbiek szerint hetekkel, sőt hónapokkal elhuzza.

Vagyis a leltározásra általában nincsen semmi szükség. Különös esetekben természetesen nem mellőzhető, így a már említett főpapi, főúri, nagyvárosi stb. ehhez hasonló hagyatékoknál és ott, ahol az érdekeltek ezt különösen óhajtják; de mindenesetre csak a nagyobb értékű hagyatékoknál.

A kisebb hagyatékoknál ellenben fölfogásom szerint következő volna az eljárás:

A haláleseti ív annak beérkezte után azonnal kiadandó a közjegyzőnek, aki az érdekeltek közbenjöttével *kijegyzi* a telekkönyvi hatóságnál a szükséges telekkönyvi adatokat s a helyrajzi számok közlése mellett bekéri illetékes helyről az adóbizonylatokat. A szükséges adatok birtokában a hagyaték állagát a tárgyalási jegyzőkönyvben egyszerűen s olyképen állapítja meg, hogy — ha az örökösök becsüt nem kívánnak — az ingatlanok értékét adóalapon föltünteteli és *kivétel nélkül mindenik hagyatékknál „ingóátalány“* címén az ingatlanok törvényes becsértékének bizonyos százalékát *fölveszi*, természetesen mindenkor csak az alaphagyatékknál. Ez a százalékos pótlék előre megállapítandó, skálaszerűen és sohasem a szakértőktől *fölbecsült*, hanem kizárólag csak az *adóalapon* mutatkozó érték után számítandó. Például:

1,000	koronáig ingóátalányért pótlék	30%
4,000	„	„	20%
10,000	„	„	15%
20,000	„	„	10%

A 20,000 korona ingatlanértéket meghaladó hagyatékoknál először 20,000 után számítandó a 10% s az ezt meghaladó érték után további 5%, de természetesen csak akkor, ha nagyobb értékű ingóság, készpénz, értékpapír, drágaság stb. stb. nem maradt volna, mely utóbbiak mindenkor külön leltározandók s ezeken felül minden más ingóság is egyedenként felsorolva volna leltározandó, önként értetvén, hogy az ilyen esetekben nincsen helye külön ingóátalány fölvételének, annyiban, amennyiben az

összes ingók értéke meghaladná a százalékos pótlékot; mert ha a külön leltározott ingóságok ezt a százalékos pótlékot el nem érnék, mindenkor a pótlék veendő föl mint az ingók végösszege.

Igy például 45,000 K ingatlanál:

Ingóság (20,000 után 10%, 25,000 után 5% = 3250 K).

Készpénz: 500 K.

Állatállomány: 2000 K (részletezve).

Gazdasági szerelvények: 500 K.

Ezekkel együtt ingóátalány összesen . . . 3250 K

Vagy pedig 45,000 K ingatlanál:

Ingóátalány 3250 K

Ezek között (mint fentebb részletezve).

Hogy mennyire fölösleges a külön leltározás, mi se bizonyítja jobban, mint az 1894: XVI. t.-cikknek és a belügyi és igazságügyi ministerek 43,194/1895. I. M. számú rendeletének a haláleseti ív fölvételére és ezzel kapcsolatos teendőkre vonatkozó rendelkezései, valamint maga a haláleseti ív (II. rész 1. pontja) is, melyek szerint már a haláleseti ív fölvétele alkalmával föl kell sorolni az ingó vagyont, meg kell állapítani annak hozzávetőleges értékét, de jól tudjuk, hogy erre a rovatra a stereotyp felelet: „semmi!”

Szó lehetne még a hagyatéki terhekről. Tapasztalás szerint a kisebb értékű hagyatékok mindig túlterheltek, aminek oka az, hogy a vidéki leltározó közegek rendszerint minden további kutatás és töprengés nélkül egyszerűen beleírják a szenvedő állapotba mindazt a tücsköt-bogarat, amit az érdekelt felek tollba mondanak, sőt ki is tanítják a feleket, hogy minél több az adósság, annál kevesebb az illeték. Hát ezért szükséges fuvarköltséggel leltározni? Hiszen az adóhivatal úgy se vehet figyelembe semmi olyan tehertételt, ami nincsen kellőképpen igazolva s ha már valamit mentesít, ez csupán a mérsékelten számított temetési költség.

Hasonló módon jegyzőkönyvre adhatják az örökösök a terheket a tárgyalás alkalmával is, azzal a különbséggel, hogy szakavatott tisztviselő, a tárgyaló közjegyző ebben a kérdésben is mindenesetre eredményesebben kitaníthatja az örökösöket, egyrészt fölvilágosítván őket arról, hogy igazolatlan terhek fölvételének semmi értelme sincsen, másrészt arról, hogy a tényleg fennálló terheket igazolni kell. Ezáltal az adóhivatalok teendője is könnyebbedik, de a pénzügyi forumok is sok haszontalan és eredménytelen felelőszótől szabadulnának. Esetleg azt is könnyebben

megértethetné a felekkel, hogy többbe kerül az igazoló okiratok beszerzése, mint amennyi különbség előnyükre elérhető.

Nehézséget okoz látszólag a szükséges adóbizonyítványok beszerzése annyiban, amennyiben a megkeresés teljesítése körül késedelem esete foroghatna fenn. Ez azonban olyan körülmény, amely szoros kapcsolatban állván az államkincstár eminens érdekével: illetékes helyen kétségtelenül módot és eszközt fognának találni arra, hogy drákói rendszabályokkal kényszerítsék kötelességük teljesítésére a renitenskedőket.

Fejtegetéseim végére érkezvén, csupán arra szoritkozom még, hogy mintegy mérlegben kimutassam azt az előnyt, mely úgy az örökösök, valamint az államkincstár osztályrésze lehetne az eddigi leltározási rendszer megszüntetésével s a javasolt módszer alkalmazásával.

Alapul véve a már említett adatokat, 100,000 helyszínén leltározott hagyatéknaál:

1. Az örökösök megtakarítanak fuvarköltségben 800,000 K
átlagosan 300 K ingóátalányt számítva egy-egy hagyatéknaál s csupán az 1%-os illetéket véve számításba,
illeték címén fizetnének a kincstárnak 300,000 „

megmaradna az örökösöknek 500,000 K

(A fölvett adatok szerint eddig a fuvardijakkal és a számításba vett 30,000 K eddigi illetékekkel együtt tulajdonképen 830,000 koronát költöttek s így igazság szerint 530,000 koronát takarítának meg, mert a 830,000 koronára csak 300,000 kiadásuk lévén, a különbözet 530,000 korona.)

2. A kincstár az eddigi 30,000 K helyett ugyanilyen címen kapna 300,000 koronát, tehát 270,000 koronával többet.

Miként tehát előbb bebizonyítottam, hogy a jelenlegi leltározási módszer egyáltalában senkinek se lehet érdeke, a fentebbi adatokkal és számokkal viszont bebizonyítottam vélem, hogy a javasolt módszer az összes érdekelt tényezőknek előnye és érdeke is.

A közjegyzőnek pedig nem kellene vesződnie rossz és megbízhatatlan leltárakkal.

Az örökösödési ügyek gyorsabb lebonyolítása szempontjából pedig nyilvánvaló a fentiekből, hogy:

Az illetékkiszabási teendővel kapcsolatos időpazarlás megszüntetése esetében 60—70 napot s leltározással kapcsolatosaknaál szintén ennyit lehetne megtakarítani, úgy hogy a föltétlenül szük-

séges időt a tárgyalásra való kiadás napjától számítva: a tárgyalás határnapjáig s befejeztéig 15—20 napot és az átadó végzés jogerőre emelkedése napjáig ugyanennyit kell fölvennünk, minélfogva az ügy teljes elintézéséhez nincs szükség több, mint 40 napra. Megtakarított idő tehát 60—100 nap, ami olyan horribilis, hogy valóban érdemes gondolkozás tárgyává tenni. Hiszen a minis: ter ür állandóan a legéberebb figyelemmel kíséri az örökösödési ügyeket és eddig legalább sohase volt megelégedve az eredménnyel.

Az árvaszékek hatásköre.

1. Tolnavármegye árvaszékének teljes ülési határozatai:

10377/1911. sz. Határozat.

A tamási-i kir. közjegyző azon előterjesztésére, hogy a községi jegyzők mint a leltározó közegek köteleztessenek a gyámhatóság illetékessége alá tartozó örökösök hátrahagyásával elhalt örökhagyók hagyatéki vagyonáról felveendő leltárban a forgalmi értéknek szakértőkkel leendő előzetes megbecsültetés alapján feltüntetésére, értesíti az árvaszék a nevezett kir. közjegyzőt, hogy előterjesztését el nem fogadhatta; mert a leltározásnál a becsár az 1894. évi XVI. t.-cz. 42. § második bekezdése értelmében állapítandó meg, mely szabálytól eltérésnek csak akkor van helye, ha az érdekelték becslést kívánnak, az árvaszék pedig ily érdekeltnek az 1902. évi 120,720. számú belügyministeri rendelet (L. Belügyi közl. 1903. évf. 43. lap) értelmében nem tekinthető.

Az előterjesztés azon további részét, hogy a hagyatéki leltárba az ingatlanok egyenként vétessenek fel és külön-külön értékeltessenek, az árvaszék elfogadja s ily irányban a községi körjegyzőket, mint leltározókat ez alkalommal utasítja; mert az ingatlanok ekkénti leltározását több községi jegyző már eddig is gyakorlatba vette, s ennek czélszerűsége már többször igazolást nyert oly esetekben, amikor az osztálynál az ingatlanok egészben jutottak valamely örökös tulajdonába.

Végül az előterjesztés azon részét, hogy a leltározó legyen köteles figyelmeztetni a feleket, hogy a leltárba csak a valóságos terheket vétessék fel, s ezeket is a felek egyenként igazolják, az igazoló okmányokat pedig a leltárhoz csatolják be, minek elmulasztása esetén a leltározó feljogosított az igazoló okmányoknak a felek költségén leendő beszerzésére, az árvaszék mégis az igazoló okmányoknak a felek költségén leendő beszerzésére való feljogosítás mellőzésével elfogadja, a községi jegyzőket ily értelemben

azon rendelkezés hozzácsatolásával utasítja, hogy a leltározás alkalmával utasítsák a feleket, hogy az adósságok igazolására a kezükön levő okmányokat (pl. jelzálogos tartozás törlesztési könyvét), amely tartozásról ily okmányuk nincs, a hitelezőtől a hagyatéki tárgyalásáig beszerzendő bélyegmentes igazolványokat a kir. közjegyző által kitűzendő tárgyaláshoz vigyék magukkal, mert az adósságok ily módon leendő igazolása felmenti az árvaszéket, hogy a felektől az ilyen igazolványokat akkor szerezzék be, mikor az iratok a kir. közjegyzőtől hozzábeérkeznek, így a hagyatéki eljárás gyorsabb befejezése lehetővé válik, ami az összes érdekeltkre kétségtelenül előnyös.

Hogy az ily igazolványok a felek vonakodása esetén az ő költségeikre a leltározó által legyenek beszerezhetők, ezt az árvaszék már csak azért sem rendelhette el, mert a leltározó felmerülő költségeit megállapítani és behajtani az árvaszéknek módjában nem áll, miután a hagyatéki eljárással kapcsolatos költségek megállapítása és behajtása a hagyatéki bíróság hatáskörébe tartozik.

Míg ha a felek a terhek igazolását elmulasztják s ez a körülmény az osztályterv gyámhatósági elbírálását akadályozza, az árvaszéknek módjában van az igazolást az osztályterv jóváhagyásának megtagadásával avagy újabb tárgyalás elrendelésével beszerezni.

Erről az árvaszék az összes kir. közjegyzőket s az összes községi és körjegyzőket a vármegyei hivatalos lap útján, a vármegyei tisztii ügyészt értesíti.

Szekszárdon, Tolnavármegye árvaszékének 1912. évi márczius hó 4-én tartott teljes ülésében.

4811/1912. sz. Határozat.

Utasítja az árvaszék a községi és közjegyzőket, mint halálos esetet felvevő hivatalos közegeket, hogy mindazon esetekben, mikor a hagyatéki ügyben gyámhatóság alá tartozó személyek vannak érdekelve, a halálosfelvételi ív III. 4. rovata alatt, az abban feltett kérdésre adott felelet mellett jegyezzék még be azon egyén nevét, ki — érdekösszeütközés esetén — a kiskorut képviselni alkalmas, vagy ezt a tisztet vállalja.

Az árvaszék ezen rendelkezésének indoka nemcsak az, hogy a kir. közjegyző a javaslatba hozott egyént, mint gondnokot már az első tárgyalásra megidézhesse és meghallgathassa s ezáltal a hagyatéki ügy elintézése rövidebb idő alatt megtörténjék, hanem az is, hogy a kiskorú érdekében a viszonyokkal ismerős egyén lesz meghallgatva, így annak előadása a hagyatéki tárgyalás során létrejött megállapodások elbírálásánál a gyámhatóság részéről is nagyobb megnyugvással lesz figyelembe vehető, és mert a gyámhatóság is, valamint a község is felmentetik azon munkától, mely érdekösszeütközés esetén a gondnok javaslatba hozatalával jár.

Erről az árvaszék az összes községi és körjegyzőket a vármegyei hírlap útján, valamint tudomásul vétel végett a vármegye területén működő kir. körjegyzőket s az összes árvaszéki előadókat és a vm. t. ügyészt értesíti.

Kelt Szekszárdon, Tolnavármegye árvaszékének 1912. évi márczius 4-ik napján tartott teljes ülésében.

II. A bonyhádi kir. körjegyző előterjesztése:

Tekintetes Árvaszék!

Mint egyik érdekelt kir. körjegyző és bir. megbízott a tekintetes Árvaszéknek 4811/912. és 10355/912. sz. f. évi márczius hó 15-én vett határozataira, a következőkben bátorkodom észrevételeimet megtenni. Nézetem szerint az Árvaszék nem illetékes arra és hatáskörét túllépte, amidőn halálesetfelvételi és hagyat. leltározó közegeknek *mint olyanoknak* utasításokat ad, meri erre csakis és pedig feltétlenül, azaz oly hagyatékokban is, ahol kiskorúak vannak érdekelve, a hagyat. bíróság illetékes, amely ezen ügyekben nevezetteknek felettes hatósága; az árvaszék tehát ezek iránt a hagyatéki bírósághoz tartozik fordulni.

De még eltekintve ezen illetékességi hiánytól, — helytelennek tartom a 4811/912. sz. végzésnek azon intézkedését, hogy arra utasítja nevezetteket, hogy a halálesetfelvétel III. 4. pont alatti kérdésre oly feleletet s megjegyzést írjanak oda, ami a 4. alatti kérdésre feleletet nem képezhet, mert azt az nem is kérdezi; — de még azért is, mert az 1894. évi XVI. t.-cz. 55. §-nak 4. pontja világosan mondja, hogy a tárgyalás vezetője rendel ilyen érdekösszeütközés esetében a közgyám, vagy más alkalmas egyén személyében ügygondnokot.

Ezt szem előtt tartva és nehogy az ügyek késedelmet szenvedjenek, én amúgy is rendesen már az első tárgyalásra a közgyámot mint arra leginkább hivatott elfogulatlan és bizalmat érdemlő személyt meg is szoktam idézni; a gondnoknak javaslatba hozatala tehát felesleges, a törvénybe ütközik s épen nem képez már előzetes biztosítékot arra nézve, hogy az árvaszék azt már a priori bizalmi emberének el fogja fogadni.

Nem zárkozom el azon intentio elől, hogy a hagyatéki ügynek elintézése lehetőleg rövid időn belül történjék, ami sajnos más okok miatt akárhányszor nem úgy van, ugyanazért e tekintetben az egyedüli helyes eljárásnak tartanám, ha az Árvaszék a kir. körjegyzőket mint bir. megbízottakat aziránt megkeresné, hogy e célból lehetőleg már az első tárgyalásra a közgyámokat is megidézzék, mely megkeresés a kir. körjegyzők által mint méltányos kivánság bizonyára figyelembe is vétetnék.

Az Árvaszék a jegyzőknek és körjegyzőknek mint haláleseteket és hagyat. leltárokat felvevő közegeknek utasításokat

nem adhat, ép oly kevéssé, mint a hagyat. bíróság a közgyámoknak adhatna aziránt utasításokat, hogy ők a kiskorúak képviselőjében hagyatéki eljárás során miképp járjanak el.

Jogállamban megvan minden hatóságnak, minden hivatalos közegnek a hatásköre, melyet az illetők már csak azért sem léphetnek át, mert ezáltal zavarok keletkeznek.

Az ilyen nem illetékes helyről adott utasításoknak semmi jogi következménye és végrehajthatósága nincs, amit az Árvaszék a 10355/912. számú határozatának utolsóelőtti bekezdésében is elismerni kénytelen; ugyanott azonban egyszersmind helytelenül mondja, hogy újabb hagyatéki tárgyalást elrendelhet, mert a törvény szerint az Árvaszéknek a hagyatéki tárgyalás elrendeléséhez joga nincs.

Ami a 10355/912. sz. határozatának azt a részét illeti, amelyben a leltározó közeget arra utasítja, hogy az ingatlanok külön-külön és egyenként vétessenek fel és értékeltesenek, az a 43194/895. belügy. és igazságügyministeri rendelet 43. §-ból is következtethető s arra nem az Árvaszék, hanem a kir. Járásbíróság a leltározó közegeket utasíthatja is, amiért és eziránt az illető járásbíróságok volnának megkeresendők.

Az a kérdés pedig, vajjon kötelezhetők-e a felek a leltározásnál, illetve tárgyalásnál a terheknek okmányszerű igazolására, illetve bélyegmentes igazolványok beszerzésére, miután arról sem a törvény, sem az életbelépési rendelet nem intézkedik, csakis kormányhatósági rendelet útján oldható meg.

Ezekben kívántam az Árvaszék fenti számú határozataira reflectálni, s miután ezen kérdéseket illetőleg a közigazgatási bizottság fellebezési fórumnak nem tekinthető és remélve, miszerint nem kell majd az ügyet a hatáskör megállapítási legmagasabb fórum elé vinni, kérem ezen fellebbezés természetű észrevételeimet a nagyméltóságú belügyministeriumhoz mint főgyámhatósághoz felterjeszteni, ahol azt a kérelmet terjesztem elő, hogy jelen határozatok megváltoztatásával az Árvaszéket hatáskörbetartásra utasítani méltóztassék.

Együttal értesítem a tekintetes Árvaszéket, hogy jelen fellebbezésemről úgy a kir. körjegyző kamarának mint felettes hatóságomnak, valamint a kir. Járásbíróságnak is jelentést teszek.

Bonyhád, 1912. márczius hó 18.

III. A m. kir. belügyminister leirata:

Szám: 201.128/1912/8-a.

Tolnavármegye Árvaszékének Szekszárd.

Fenti szám alatt tett felterjesztésére az igazságügyminister úrral egyetértőleg a következőkről értesítem az árvaszéket:

Az 1894. évi XVI. t.-cz. 6., 16., 20—22. §§ 35., 36. §§-aiból nyilvánvaló, hogy a halálesetfelvevő és a leltározó hivatalos közeg a hagyatéki bíróságnak utasítási joga alatt áll. Ez az utasítási jog ugyan még a kir. járásbíróságoknak az örökösödési eljárásra a 6. §-ban kimondott elvileg kizárólagos hatásköre mellett sem zárja ki, hogy a gyámhatóság annak az eljárásnak a keretében, amit az örökösödési eljárásról szóló törvény reábiz (6. § második bekezdés), a halálesetet felvevő, vagy a leltározó közegét akár esetenként, akár általánosságban utasítással el ne lássa.

Mint ahogy azonban az árvaszék utasításának érvényt nem szerezhet és pedig azért nem, mert az említett közegekkel szemben a törvény 20. és 48. §-a értelmében a rendbirságot illeti meg, mint ahogy ezért a gyámhatóság és a kir. járásbíróság utasításának eltérése esetében a közegeknek a kir. járásbíróság utasítását kell követniök, a törvény általános irányának jobban megfelel, s az utasítás egységességét is csak az biztosítja, ha a gyámhatóság a közegeket nem közvetlenül utasítja, de utasításuk végett a hagyatéki bírósághoz fordul.

Ami már most ezek után a vármegye árvaszékének szóban levő rendeleteiben foglalt azt az utasítást illeti, hogy a leltározó közegek a hagyatéki ingatlanokat külön vegyék leltárba s értéküket külön tüntessék ki, valamint hogy a bevallott terhek igazolását megkivánják, értesítem, hogy az teljesen felesleges, mert erről a törvény végrehajtása tárgyában kibocsátott 43194/1895. B. M. és I. M. sz. rendeletnek a hagyatéki leltározásáról szóló III. fejezete, különösen a 39. § harmadik bekezdése és a 45. § tüzetesen rendelkezik.

Különben is a leltározás szabályozása egységes és az aszerint, hogy a hagyatékban gyámhatóság illetékessége alatt álló örökösök vannak-e érdekelve vagy nincsenek — eltérő nem lehet. Az pedig, hogy a halálesetet felvevő közeg, a felvételi iv III. 4. pontja alatt felvegye annak a személynek a nevét, aki érdekösszeütközés esetében a kiskorút képviselni alkalmas; a felvételi iv megállapított szövegével és így magával a kormányrendelettel is ellentétben áll, — de különben is a halálesetet felvevő közegre, a gyámhatóságnak, vagy az eljáró közjegyzőnek gondnokrendelő jogkörét mintegy előlegező ilyen nagyjelentőségű ki-elölési jogot megnyugvással reábizni nem lehet. — Az eljárást, amit ilyenkor

követni kell, a törvény 12, 18, 50, 55. § 4. p. és 71. §-a kiegészítésre nem szoruló részletességgel meghatározza.

Ezek szerint tehát az árvaszéknek fentidézett 10355/911. és 4811/912. sz. a. hozott teljes ülési határozatai törvényességi szempontból kifogás alá esvén, azok hatályon kívül helyezendők.

A felterjesztett iratokat további eljárás végett azzal küldöm vissza, hogy ezzel a bonyhádi kir. közjegyzőnek a többször idézett árvaszéki határozatok ellen beadott előterjesztése is elintézését nyert.

Jelen rendeletem folytán tett intézkedéséről jelentését várom.

Budapest, 1913. január 27.

Felsőbírósi határozatok.

Telekkönyvi rendtartás.

109. Olyan kérelem, melynélfogva alperesek elsősorban törlési engedély kiadására volnának kötelezendők és csak ennek elmulasztása esetében köteleztnének annak eltérésére, hogy felperesek a zálogjog kitörlésének bekebelezését az ítélet alapján a telekkönyvi hatóságnál kérvényezés útján eszközölhessék ki, telekkönyvi törlés iránti perekben már azért sem foghat helyet, mert annak az előfeltételnek a bekövetkezése, hogy a törlési engedély ki nem adatott, a telekkönyvi rendelet értelmében a telekkönyvi hatóságnál kérvény útján nem igazolható. (Curia 1913. február 18. 1789/1912. sz.)

*

110. A pozsonyi kir. tábla: A 477. sz. teleknyvjegyzőkönyvben P. 7. és 9. a. S. J. és neje javára elrendelt tulajdonjog-bejegyzésre vonatkozólag a törlési pert B. G.-né örökösei javára feljegyezni rendeli. Indokok: Folyamodók a néhai B. G.-né után örökösök minőségüket a hagyaték tárgyalási jegyzőkönyvvel igazolván, az örökhagyóval szemben érvényesített tulajdonjog-bejegyzésre támadó törlési keresetük alapján a per feljegyzését a telekkönyvi rend. 148. §-a s a kir. Curia 11. számú döntvényében foglalt rendelkezésekhez képest elrendelni kellett. (1912. október 15. 1909/912. sz. a.)

A kir. Curia: A másodbírósi végzést helyben hagyja indokainál fogva és azért, mert a telekkönyvi rend. 119. §-a szerint az általános jogutód (universalis successor) megilleti a kérvényezési jogosultság a jogelődöt illetett jogok érvényesítésére; és mert

az 1894: XVI. t.-cz. (örökös. elj.) 53., 55. §-ai értelmében a kir. közjegyző mint bírósági megbízott által felvett hagyatéktárgyalási jegyzőkönyv tartalmával a kérvényezőknek általános jogutódi minősége, a jelen perenkivüli kérvényi úgyponton kellően kimutatottnak veendő. (1913. február 25. 6132/912. sz. a. V. p. t.)

*

111. Ha a zálogjog előjegyzése nem az 1881: LX. t.-cz. 227. §-a, hanem a telekkönyvi rendtartás 93. §-a alapján történt: az előjegyzés igazolására nézve nem a végrehajtási törvény, hanem a telekkönyvi rendtartás irányadó. Tehát az igazolási határidő elmulasztása alapján arra való tekintettel, hogy az előjegyzést nyert fél a keresetet még a törlési kérvény beadása előtt, az igazolási határidő lejártá után sem adta be (Curia 45. sz. döntvénye), az előjegyzett zálogjog kitörlése elrendelendő. (Curia 1913. február 12. 5595/912. P. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

112. A kereskedő s így a kereskedelmi társaság által is, a czégben a használni kívánt jelző (toldat) nem tetszés szerinti, hanem csak olyan lehet, mely üzletkörével, jellegével és a tényleges állapottal ellentétben nincs és így azzal a közönség tévútra nem vezetetik. Az elvből folyólag a „Bank“ jelzőnek a czégben való felvételét a kir. törvényszék gyakorlatánál fogva csak olyan nagyobb szabású pénzügyi intézetnek s illetve kereskedelmi vállalatnak engedi meg, melynél legalább is 100.000 korona tényleges üzleti vagyonnak kimutatása által a banküzlettel járó nagyobb terjedelmű üzleti tevékenység folytatása feltételezhető. Folyamodó azonban ilyen üzleti tőkét jelen kérvénye mellett nem igazolt, ennél fogva a fennforgó esetben a „Bank“ kitételnek a czégbe való felvétele a nagyközönségre nézve a közforgalomban nyilván megtévesztő hatású lehet. (Bpesti keresk. és váltótörvényszék.)

A bank jelzőnek a czégszövegbe való felvétele nem a bejegyzést kérő fél üzletének terjedelmét, hanem annak üzletköre meghatározására szolgál. Minthogy pedig folyamodó az alapszabályok 5. §-a értelmében kifejezetten bankügyletekkel is foglalkozik, az a körülmény pedig, hogy a végszövegébe a „bank“ jelzőt felvette, a közönségre megtévesztő hatással nem lehet s így a kérelem elutasítására indokul nem szolgálhat. (Bpesti tábla 1913. ápr. 29. 1465/1913. V. sz.)

*

113. A közgyűlést összehívó hirdetésménynek az a hiánya, hogy a hirdetésményben külön is nem tétetett ki az, hogy a közgyűlés a társaság helyiségeiben fog megtartatni, a közgyűlési határozatok megsemmisítésére indokul nem szolgálhat, mert külön hely és helyiség a hirdetésményben kitéve nem lévén, önként és mindenki által megérthető, hogy a hirdetett közgyűlés a Társaság helyiségeibe hivatott össze. A kereskedelmi törvény nem kívánja meg azt, hogy a közgyűlés tárgysorozatába felvett egyes ügyek a meghívóban részletesen körülírva legyenek feltüntetve. (Curia 1913. ápr. 15. 676/1912. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

114. A másodbiróság helyes indokai szerint az örökhagyó, mint német állampolgár, hagyatékában az öröklésre a német birodalmi törvény az irányadó. A hagyatékban a férj által nem követelt felerészére az oldalrokonok az egymásközt fennforgó vitás kérdésben ugyan a magyar korona országai területén érvényben levő törvényeket kívánták alkalmazni; minthogy azonban az öröklés kérdését az egész hagyatékra egységesen ugyanazon jogszabályok alapján kell rendezni s az oldalrokonok a tekintetben, hogy mely hazai jogszabály vétessék irányadóul, nem is egyeztek meg, mert egy részük az ideiglenes törvénykezési szabályok, más részük pedig az osztrák polgári törvénykönyv alkalmazását kívánja, a hagyatékban ebben a felerészében is a német birodalmi törvény szabályait kellett alkalmazni, mivel pedig a német birodalmi törvényhelyek szerint a hagyatékban erre a felére az örökhagyó apjától származó féltestvérek gr. B. E. A. és R. megelőzik a távolabbi oldalrokonokat, a másodbiróság helyesen ítélte, midőn ezen felerész hagyatékra a most említett oldalrokonok öröklési jogát állapította meg. (Curia 1913. febr. 19. 3746/1912. sz.)

Az 1894: XVI. t.-cz. 8. §-ának csupán az örökösödési eljárás szabályozására vonatkozó rendelkezései nem oldják meg azt a kérdést, hogy külföldieknek Magyarország területén levő ingó hagyatékára nézve felmerülő vitás öröklési igényei az anyagi jog szempontjából mely jogszabályok szerint bírálendók meg s ennél fogva ez a kérdés a nemzetközi magánjog értelmében oldandó meg; ennek szabályai szerint pedig az örökösödési jogra nézve a honi jog elve nyer alkalmazást s így az e részben felmerülő vitás öröklési igények azon államnak jogszabályai szerint bírálendók meg, amely államnak polgára volt az örökhagyó. (Curia 866/1909.) — A Curia 432/1905. sz. ítélete szerint az örökösödési igények a hagyatéki javak holfekvésére való tekintet nélkül azon jogszabályok szerint bírálendók meg, melyek az örökhagyó utolsó rendes lakhelyén hatályban voltak, noha a hagyatékhoz tartozó ingatlan vagyon más jogterületen fekszik. — Az országbirói ért. 21. §-a szerint az ingatlan dolgokat tárgyazó jogviszonyok azon terület joga szerint ítélendők meg, amelyen az ingatlan fekszik. (Curia 4726/1903.)

*

115. Néhai T. F.-nek és a még akkor életben volt és csak 1909 július 1-én elhalt nejének, T. E.-nek édes és mostoha gyermekei, azaz a felperesek s az első- és másodrendű alperesek egymásközi öröklési jogviszonyaikat 1886-ban kelt nyilatkozattal akként szabályozták, hogy úgy az apai, mint a még életben levő anyjuk után hátramaradandó hagyatékokat annak megnyilta, vagyis anyjuk elhalta után egymásközt teljesen egyenlő részekben negyed-negyed részben fogják megosztani. Az elsőrendű alperesnek a nyilatkozat elleni az a kifogása, hogy annak joghatálya az anyai vagyont illetően csupán a nyilatkozat idejében létezett vagyona terjedt ki, meg van czáfolva a nyilatkozat ama tartalmával, hogy annak joghatálya kifejezetten úgy az apai, mint az anyai hagyatékok képező és képezendő vagyona kiterjesztett. A nyilatkozatnak ama tartalmából, hogy a szerződő négy testvér az osztályrészként megállapított negyednél többet semmi jogcímen nem követelhet és el nem vehet még azon esetben sem, ha az anya ellenkezően rendelkeznek, következik, hogy a szerződő felek akarata arra irányult, hogy a köztük megállapított egyenlő osztály nemcsak az anyjuknak netáni halálesetre szóló rendelkezésével, hanem annak az egyik vagy másik szerződő fél javára létesítendő visszteher nélküli jogügyletével sem hiusítható meg, mert ellenkező felfogás esetén, vagyis amennyiben az utóbbi kizártnak nem tekintetnék, a szerződő felek megállapodása teljes egészében nem jutna érvényre. A nyilatkozat tartalma tényleg meg is valósított, mert az anya vagyonát 1904-ben a négy gyermek közt egyenlően megosztotta. A D. alatti 1908-ban kelt adásvételi szerződés szerint az anya az elsőrendű alperesnek eladta az abban jelzett ingatlanokat 1200 K-ért, melynek átvételét az eladó anya az adásvételi szerződés aláírásával nyugtatta.

Az ingatlanok értéke 4800 K-ban állapított meg s tekintettel arra hogy ez a szerződés szülő és gyermeke közt jött létre, elsőrendű alperest terhelte annak bizonyítása, hogy ő a vételárból 1200 K-t kifizetett, ez azonban neki nem sikerült.

Ennélfogva a D. a. adásvételi szerződés csupán az örök-hagyó és az elsőrendű alperes közt létrejött ajándékozás palástolását czélozván, az mint ilyen a felperesek öröklési jogának érvényesítését nem gátolhatja, s minthogy eszerint a D. alatti szerződés az A. alatti nyilatkozattal szemben joghatálytal nem bír, a felperesek keresetének jogalapja alaposnak bizonyult: a másod-bíróság ítélete helyben volt hagyandó. (Curia 1913. február 25. 3863/912. sz.)

*

116. Felperes a hagyaték tárgyalási jegyzőkönyv szerint néhai Z. M. végrendeletét, melyben alperest általános örökösül, felperest és nőtestvérét utóörökösökül nevezte meg, kifejezetten egész terjedelmében elfogadta, s ennek alapján utóöröklési joga

biróilag is elismertetett s annak bekebelezése iránt intézkedés történt. Minthogy tehát felperes örökrésze nézve az egész hagyatékra vonatkozó, testvérevel együttes utóörököségi minőség jogerős megállapításával kielégítést nyert, kötelesrészre igénye annál kevésbé sem lehet, mert habár e jogáról kifejezetten le nem is mondott, de azzal, hogy a végrendeletet, melyben felperes örökségeként az utóöröklési jogot jelöli meg az örök-hagyó, a kötelesrészhez való jogát fenn nem tartván, egész terjedelmében elfogadta, örökrészeinek ily módon történt fedezését akaratával egyezőnek kellett megállapítani. (Nyitrai törvényszék 1912. február 6. 1856/912. sz.)

Az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja indokaiból és azért, mert abból, hogy felperes az apai végrendeletet minden jogfentartás nélkül elfogadta, csak az következtethető, hogy a végrendelettel teljesen meg volt elégedve s a kötelesrészhez való igényéről is lemondott. (Pozsonyi tábla 1912. ápr. 23. 603/912.) Curia helybenhagyja. (1913. febr. 25. 3684/1912. sz.)

*

117. Az 1876. évi XVI. t.-cz. 6. §-a nem tartalmaz oly rendelkezést, hogy a végrendelet cselekmény lefolyását tanúsító kijelentés a végrendelet szövegétől elkülönítve, s különösen a végrendelet nevének aláírása után következő helyen, külön záradékban foglaltassék írásba. Eszerint nincs kizárva az, hogy a végrendelet cselekmény egész lefolyása, vagy annak egyes részlete a végrendelet szövegében adassék elő, és lényeges csak az, hogy annak megtörténte a végrendelet részéről elismertessék s kellő számu tanu aláírásával bizonyíttassék. Ha a végrendeletben befoglaltatik az a kijelentés, hogy a végrendelet szövege az írni és olvasni nem tudó végrendelet előtt felolvasatott, s azt kézjeggyével ellátta, a végrendelet aláírását követő külön záradékban pedig a tanuk bizonyítják, hogy a végrendeletet a végrendelet együttes jelenlétükben nyilvánította ki végakarátának, s mint olyant jelenlétükben látta el kézjeggyével, eme nyilatkozattal az is bizonyítva van, hogy a végrendelet a tanuk együttes jelenlétében olvastatott fel, s így az okiratból is kitünik, hogy a végrendelet s a tanuk az okirat tartalmát ismerték, s minthogy a végrendelet nevének az okiratra L. E. végrendelet tanu mint néviró irta alá: a végrendelet külalakja ellen emelt kifogás alaptalan. Az pedig, hogy végrendelet a végrendelet felolvasása és megmagyarázása után csupán azt jelentette ki, hogy „ez így jól van“, a végrendelet érvénytelenségét ép oly kevésbé vonja maga után, mint az, hogy végrendelet csupán a tollat fogta meg ujjaival, a kézjegyet azonban L. E. tette a végrendeletre; mert a fenti kijelentés szerint végrendelet szabad akarati elhatározásából származván, ép oly hatályu és értelmű, mintha a végrendelet kijelentette volna, hogy a felolvasott végrendelet akaratának megfelel, a kézjegyre nézve pedig

elegendő, ha a végrendelező a végrendeletnek kézjeggyel való megerősítése céljából a néviró által feléje nyújtott tollat csupán megfogja, mint az okiratok kiállításánál általában szokásos. (Curia 1913. február 25. 3685/912. sz.)

*

118. A törvénytelen gyermek tartásáért indított perben, ha a vélelmezett atya az anyával — a kiskoru részéről való gyámhatósági jóváhagyás nélkül — köt oly egyezséget, mely szerint az atya tartási kötelezettségét egyszersmindenkorra megszüntetendő, bizonyos meghatározott összeget készpénzben az anya kezéhez megfizet: ennek az anya által felvett összegnek, a gyermek részére és nevében érvényesített tartásköltség igénybe veendő beszámítása helyt nem foghat: de a kielégítési összeg megfizetésének ténye a törvénytelen gyermeknek tartási igényét a vélelmezett atyával szemben, csupán a multa nézve s arra az időre szünteti meg, amely időre az anya a tartást már tényleg teljesítette. (Marosvásárhelyi kir. tábla 1913. márczius 5. 1913. G. 69/2. sz.)

*

119. Néhai gróf P. J. a Pozsonyban 1907. november 14-én kelt végrendelete XXVI-ik fejezetében tisztjei és alkalmazottjai nyugdíj és ellátási igényeit szabályozva kijelentette, hogy: „Az elhagyományozott hitbizományi és alapítványi javak hasznélvezőinek és várományosainak, valamint egyéb hagyományosainak is módjában állandó tisztjeimet alkalmaztatásukban továbbra is megtartani és azok kötelesek a nekik felajánlott megfelelő s legalább is a tőlem élvezett javadalmazással összekötött tisztii állásokat elfogadni.“

Ezzel a kijelentéssel végrendelező kifejezetten utódainak biztosította a különben is örökösöket illető azt a jogot, melynélfogva a halálakor szolgálatában állott hivatalnokait és tisztjeit megtarthatják, vagy — felmondás mellett — elbocsáthatják; ezzel egyszersmind megvonta végrendeleti végrehajtóitól az említett irányban való intézkedés jogát, ami különben a végrendelet XXVII. fejezetében foglaltakból is kitűnik, ahol is végrendelező kimerítő részletességgel felsorolja végrendelete végrehajtóinak jogait és kötelességeit, mégis ezek között a tiszték szolgálati viszonyának megszüntetésére kiterjedő jogosultságot fel nem említi.

Alperesek ezek szerint a végrendeletből nem merithettek jogot az A) alatti felmondó levél kibocsátására, — ilyen jogot részükre, mint ideiglenes vagyonkezelők részére, a törvény sem biztosít; azt pedig nem igazolták, hogy ők néhai gróf P. J. örökösaitől a felmondásra feljogosítottak.

Ezeknél fogva ki kellett mondani azt, hogy alperesek nem voltak jogosítva felperesnek a szolgálatot felmondani és hogy az

A) alattiba foglalt felmondás hatálytalan s ennek folyományaként a másodbiróság által megítélt 661 korona — kamataival — felperest nem a felmondási időre még járó összegként, de rendszerinti szolgálati díja fejében illeti. (Curia 1913. május 14. 4474. sz.)

*

120. Az a körülmény, hogy a felperesek mint köteles részes jogosított szükségörökösök elfogadták az örökhatyó végrendeletnek azt az intézkedését, mellyel fejenként 1000—1000 koronában meghatározott köteles részre szorítottak, nem zárja ki azt, hogy a felperesek az arra alkalmas törvényes alapon megtámadhassák a végrendeletnek azt az intézkedését, mellyel a végrendeletben összeg szerint meghatározott köteles részük csak az özvegyi hasznélvezet megszüntével fizetessék ki, mert a végrendeleti intézkedések megtámadhatatlanságát csak az erre vonatkozó végrendeleti tilalom, vagy pedig az elfogadott és megtámadott rendelkezésnek szétválasztást nem tűrő egysége, vagy egymástól való függése eredményezheti, ebben a perben azonban ezeknek az eseteknek egyike sem forog fenn. Az a kérdés, hogy a felperesek a köteles rész fejében nekik hagyott 1000—1000 koronát az özvegyi jogra való tekintet nélkül követelhetik-e, vagy sem, azon fordul meg, hogy az általuk követelt összeg a nekik jutó köteles rész összegén alul van-e és annak kifizetése az özvegynek törvényen alapuló özvegyi hasznélvezeti jogát sérti-e, vagy sem.

A másodbiróság ítélete ezekkel kiegészített és ezekkel nem ellenkező indokolásánál fogva hagyatott helyben. (Curia 1913. április 29. 4034/1912. P. sz.)

*

121. Alperesnek törvényenél fogva azért nem volt joga 64,000 korona készpénzbeli hozománya biztosításához, mert az anyagi jog szabályai szerint a készpénzbeli hozomány a nőnek személyes követelése, melyet a törvény különös előjogokkal fel nem ruház. Ez a követelés tehát magában véve, már jogi természeténél fogva nem ad jogot a feleségnek ahhoz, hogy hozománya biztosítását a férjtől bármikor követelhesse. De nem volt joga alperesnek készpénzbeli hozománya biztosításához férjének, a közadósnek a csődnyitást közvetlenül megelőző két évnél régebben keletkezett szerződési kötelezettség alapján sem; mert az 1899. évi nov. 20. napján közjegyzői okiratban felvett 6. pont alatti házassági szerződés nem a hozományi követelés bármikor való biztosításához, hanem csak ahhoz ad jogot alperesnek, hogy amennyiben a válókereset beadásától számított 30 nap alatt a 64,000 K hozományt férje meg nem fizetné, követelését férjétől az 1874:XXXV. t.-cz. 111. és következő szakaszaiban szabályozott kielégítési végrehajtás útján

behajthassa, már pedig ez a jog nem foglalja magában a követelés bármikor való biztosítása iránti jogot. (Curia 1913. jan. 28. 831/1912. sz.)

Csupán a hozomány átvételével egyidejűleg adott biztosítás nem esik a csődtörvény 28. § 3. pontja alá. (Dtár uj f. XXIII. 315. lap.) — A csődtörvény 28. § 3. pontja értelmében a házastárs részére történt ajándékozás és a hozomány biztosítása, amennyiben a csődnyitást megelőzően két éven belül történt, feltétlenül megáradható, tekintet nélkül arra, hogy a szándék a hitelezők kijátszására irányult-e, vagy sem s hogy a házastárs tudomással bírt-e a szándékról vagy sem; kivételnek csak annyiban lévén helye, amennyiben a hozomány kiadása vagy biztosítása a törvény vagy a fentebbi határidő előtt keletkezett szerződési kötelezettség alapján történt. (Curia 76/1890. Dárday-Tury IV/A. 192.)

*

122. A még át nem adott hagyatéki vagyonhoz tartozó követelésnek az adós ellen per útján leendő érvényesítésére az 1894: XVI. t.-cz. 90. § utolsó bekezdésének esetét kivéve, bármelyik örökös fel van ugyan jogosítva, az ily perben felperesként fellépő örökös azonban — bár a többi örökös érdekében jár is el — örökösársait megbízás nélkül sem meghatalmazottként, sem törvényes képviselő gyanánt nem képviselheti, felperesként tehát egyedül ő jelentkezhetik. Ebből következik, hogy a többi örökösre az ítélet anyagi ereje ki nem terjed, mert az oly felet, aki perben nem áll, aki tehát jogait a perben nem érvényesíti, az ítélet nem kötelezi. (Curia 1913. ápr. 9. 1481. sz.)

*

123. 1877. t.-cz. 191. §-a utolsó bekezdése szerint a jogérvényes gyámhatósági határozatok ellen bírói uton csak a gyámügyről szóló törvényben megjelölt esetekben lehet orvoslást keresni, az illetékesség kérdésében hozott gyámhatósági határozatokra nézve pedig az 1877. évi XX. t.-cz. ily kivételes rendelkezést nem tartalmaz. Az 1877:XX. t.-cz. 113. §-a utolsó bekezdésében foglalt az a jogszabály, hogy azok a jogügyletek, amelyek által a kiskorú visszteher nélkül köteleztetnék, vagy jogáról visszteher nélkül lemondana, a gyámság vagy gondnokság alatt állókra nézve gyámhatósági jóváhagyás esetében sem kötelezők, nem zárja ki a visszteher miségének bírói mérlegelését akkor sem, amikor a nagykorúságot ért kiskorú a gyámhatóságilag megtámadott jogügyletet azon az alapon támadja meg, hogy a jogügyletben részére biztosított ellenérték nem áll arányban azzal az értékkel, mely az ő terhére megállapított. (Curia 1913. jan. 22. 6364. sz.)

*

124. A zálogjog előjegyzése iránti kérvényét elutasítani kellett azért is, mert a kérvényhez csatolt köny kivonatnak az iratoknál található másolatán látható hitelesítési záradék hiányos, miután abban nem foglaltatik benne az 1874:XXXV. t.-cz. 90. §-ának megfelelően annak az igazolása is, hogy a kir. közjegyző előtt felmutatott könyv az annak hitelességére megkivántató törvényes kellékekkel bír. (Curia 1913. április 22. 2846/1912. P. sz.)

*

125. A bekebelezett özvegyi haszonélvezeti jog ugyan nem akadályozza a telekkönyvi tulajdonost ingatlan vagyonának elidegenítésében, azonban az elidegenítést és így természetesen a bírói árverés alakjában gyakorolt kényszereladást is csak az özvegyi jog sérelme és érintése nélkül gyakorolhatja. Minthogy azonban felperesek a tulajdonközösség megszüntetésének türéséhez alpereseket a VII.-rendű alperes javára bekebelezett özvegyi jogra való tekintet nélkül kérték kötelezni, holott azt egyedül az özvegyi jog terhével és fentartásával voltak volna jogosítva kérelmezni, a másodbíróóság ítéletét ezeknél az indokoknál fogva, valamint egyéb saját indokolása alapján helybenhagyni kellett. (Curia 1913. április 30. 4933/1912. P. sz.)

*

126. Ha a házassági bontóper bírósága a peres felek házasságát felbontotta anélkül, hogy ítéletében aziránt, hogy törvényes gyermekük eltartása a szülők melyikét terheli, határozott volna, az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik. (A hatásköri bíróságnak 1913. évi február hó 24-én hozott határozata.)

Közlemények.

A polgári törvénykönyv tervezetének második szövege, melyet a Magyar Jogászegylet ünnepi teljes ülésében Tóry Gusztáv államtitkár és Thirring Lajos curiai bíró mutattak be először a jogászközönségnek, sajtó útján is közzététetett. A tervezet 1980 § ra terjed és az általános magánjog egész anyagát felöleli, az 1890:XXXI. törvényczikkbe foglalt házassági jog kivételével. A tervezet első szövegéhez viszonyítva, kimaradt az új szövegből az egyesületi és alapítványi jog, valamint az uzsora és az állatszavattosság szabályozása, mert mindezekről szintén külön törvények

készülnek. A tervezet egyes részei közül a családi jog házassági (vagyonjogi) címét és a dologi jogot az elhunyt *Imling Konrád* államtitkár, a bizottság eddigi vezetője, a személyi jogot *Szászy Béla* ministeri tanácsos, a családi jognak a rokonságról, valamint a gyámságról és gondnokságról szóló címét *Sipőcz László* nyug. főv. árvaszéki elnök, a kötelmi jogot *Thirring Lajos* curiai bíró, végül az öröklési jogot *Barna Ignác* curiai és *Szladits Károly* ítélőtáblai bíró dolgozták át. A tervezetet az első szöveggel szemben két alapvonás jellemzi: egyfelől a szerkezet teljes egysége és fokozottabb szabatosága, másfelől a nagyobb alkalmazkodás fennálló jogunkhoz. A tervezetet *Balogh Jenő* igazságügyminister véleményadás végett szétküldte és a vélemények alapján fogja megállapítani a törvényjavaslat teljes szövegét.

Az igazságügyminister nagy súlyt fektet arra, hogy a tervezet bírálati méltatásában tudásukkal és tapasztalataikkal a jogászkar tagjai is minél tevékenyebb részt vegyenek és a tervezetre észrevételeiket akár a szaksajtó útján, akár az igazságügyministerhez intézett felterjesztésekben mielőbb megtegyék. Számít arra, hogy a kar tagjai a nagy nemzeti mű további előkészítésében reájuk váró ennek a feladatnak teljesítését hazafias készséggel magukra vállalják. Az országgyűléshez beterjesztendő törvényjavaslat előkészítő munkálatainak gyors befejezhetése érdekében szükséges, hogy a bírálati észrevételek az 1913. évi szeptember hó 15-éig rendelkezésre álljanak.

*

Az 1874: XXXV. t.-cz. 6. §-ának módosítása. Az igazságügyministernek a budapesti központi kir. járásbiróság felállításáról a törvényhozás elé terjesztett törvényjavaslata más szervezeti és eljárási tárgyakkal is foglalkozván, többek között az 1874: XXXV. t.-cz. 6. §-át a következő utolsó bekezdéssel egészíti ki:

Ha az igazságügyminister a közjegyzői állást áthelyezéssel kívánja betölteni, arra közjegyzőt kérelmére *pályázat nélkül* is áthelyezhet.

Ezen rendelkezésnek, mely mindenestre implicite az eddigi előfordult hasonló eseteknek törvénybe ütköző voltát beismeri, indokául a minister az igazságügyi bizottságban azt a magában véve mindenestre helyeslendő álláspontot hozta fel, hogy a jobb

közjegyzői állások elsősorban arra érdemes és szerényebb helyeken működő egyénekkal töltendő be. A kérdés természetesen azután, mint minden személyi kérdésnél az, hogy ez az álláspont a gyakorlatban miként fog érvényesülni.

*

Az új magyar váltótörvény. Az igazságügyminister úr a közjegyzői kamarákkal véleménynyilvánítás végett közölte a magyar állam kiküldötteinek jelentését a hágai váltójogi államértekezletről és az ezen elfogadott egyezmény és egységes váltójogi szabályzat alapján kidolgozott magyar törvénytervezetről. Az utóbbinak a váltóóvásra vonatkozó és egészben a hazai törvénykezésnek fentartott rendelkezéseit alább közöljük azzal, hogy a budapesti kir. közjegyzői kamarának már felterjesztett véleményes jelentését, mely a váltóóvás új szabályozását több tekintetben nehezményezi, helyszűke miatt lapunk legközelebbi számában fogjuk egész terjedelmében közzétenni.

Az új magyar váltótörvény-tervezetnek az óvási eljárásra vonatkozó szakaszai:

43. §.

(Az Egységes Szabályzat 43. cikkének I. bekezdése.)

A fizetés hiánya miatt az óvást vagy a fizetési napon déli 12 óra után, vagy az ezt követő két köznap valamelyikén kell felvenni.

(Az Egységes Szabályzat 43. cikkének 3—6. bekezdései.)

44/a. §.

Az óvatoló személy köteles az óvás felvételéről, az ezt követő negyedik köznap leteltéig, ajánlott levélben értesíteni mindazokat a váltókötelezetteket, akiknek címe a váltóból kitűnik s akik az óvásban tanúsított eljárásnál jelen nem voltak.

Ha a kötelezettnek lakóhelye a váltón kitüntetve nincsen, az értesítést címére arra a helyre kell intézni, ahol váltónyilatkozata kelt, feltéve, hogy ez a kelet a váltóból kitűnik.

Az értesítés elmaradása az óvás hatályát nem érinti; az elmaradásból eredő károkért az óvatoló személy a 44. § utolsó bekezdése szerint felelős.

73/a. §.

Az elfogadás vagy fizetés végett bemutatást, az óvást, valamint általában azokat a cselekményeket, amelyek a jelen törvény szerint a váltói jogok érvényesítése vagy fenntartása végett valamely személynél

teljesítendő, ez utóbbinak üzleti helyiségében, ilyenek hiányában pedig lakásán kell teljesíteni.

Az ilyen cselekmények a megszabott teljesítési hely (község) más helyiségében, avagy pedig a teljesítési hellyel összeépült más községben csak az érdekeltek beleegyezésével teljesíthetők; óvásnál az érdekelteknek ezt a beleegyezését megadottnak kell tekinteni, ha az óvásból az ellenzés ki nem tűnik.

Az összeépült községek valamelyikében az érdekelt személy üzleti helyiségében vagy lakásán foganatosított cselekményt kellő helyen teljesítettnek kell tekinteni abban az esetben is, ha a váltón az összeépült községek közül egy másik van teljesítési helyül megjelölve.

85. §.

A váltóóvásokat a közjegyzők, a járásbírák és a váltójegyzők veszik fel.

A közjegyző óvást vehet fel székhelyén, továbbá a székhelyén levő járásbíróság területén, valamint a szomszédos járásbíróságok területén.

Budapesten székhellyel bíró közjegyzőnek ez a működési köre kiterjed Budapest székesfőváros és a szomszédos járásbíróságok területére.

A járásbíró óvást vehet fel bírósága területén és a szomszédos járásbíróságok területén; közjegyzői székhelyen működő járásbíró óvásokat csakis azokban az esetekben vesz fel, melyekben a közjegyzői hatáskört szabályozó törvények szerint közjegyző helyett eljárhat.

A váltójegyzőket a gyakorló ügyvédek közül az igazságügyminister, Horvát-Szlavonországban a bán nevezi ki. A váltójegyzőknek — járásbíró-sági székhelyre ki nem terjeszthető — működési területkörét ugyanő jelöli ki. A váltójegyzőkre vonatkozó részletes szabályokat rendelet állapítja meg.

Az óvási eljárásban a közjegyzőt — saját vagyoni felelőssége mellett — közjegyzőhelyettes és közjegyzőjelölt, a járásbíró pedig albíró, jegyző és joggyakornok helyettesíthetik.

86. §.

A váltóbirtokos által megkeresett óvatoló személy vagy helyettese délelőtti 10 óra után és délutáni 6 óra között — a 73/a §-ban megjelölt helyiségben megjelenni s a váltóbirtokos által követelt teljesítésre a váltó szerint erre hivatott s a helyszínén talált személyt a váltó — ha másolatát óvatolja, a másolat — felmutatása mellett felhívni köteles. A felhívottnak kifejezett beleegyezésével ez az eljárás a napnak más szakában is foganatosítható.

Az óvatoló személy a felkeresendő üzleti helyiséget vagy lakást, ha nem ismeri s ha az a váltón sem volt feltüntetve, vagy ha azt a váltón kitett helyen nem találta, a helybeli bejelentési hivatalnál vagy rendőri hivatalnál s ennek hiányában a községi előjárásnál tudakolni és siker esetében az óvási eljárást a vele közölt helyen foganatosítani köteles.

Aki a váltót a váltóbirtokos nevében az óvatoló személynek óvatolás végett átadja, az óvatoló személy megkeresésére s az óvatolt váltó visszavételére a váltóbirtokos által meghatalmazottnak tekintendő.

A felhivandó személyt, ha bejegyzett czége van, az óvási eljárásban képviselheti a helyszínen talált bármely könyvvivője, pénztárnoka, cégjegyzési jogosultsággal bíró tisztviselője, társaságot pedig a nevezettek kivül a társaságnak bármely beltagja, illetőleg igazgatósági tagja is.

Az óvatoló személy, ha a felhivandót otthon nem találja, vagy honléte daczára a felhívást hozzá nem intézheti, az eljárást újból megkísérelni nem köteles.

87. §.

Az óvatoló személy eljárásának eredményéről tanusítványt (óvást) állít ki.

Az óvásnak tartalmaznia kell:

1. a megkereső váltóbirtokos és a felhivandó személy megnevezését;
2. annak tanusítását, hogy a felhívott az óvásban megjelölt szolgáltatás teljesítését megtagadta, vagy a teljesítés iránti felhívásra nem nyilatkozott, vagy hogy az óvatoló a felhivandó személyhez a felhívást nem intézhette és hogy a szolgáltatás teljesítve nem lett;
3. a helyet, ahol, valamint az évet, hónapot és napot, amikor a felhívás történt vagy megkíséreltetett.

Az óvást a váltóra vagy toldatára, ha pedig váltómásolat óvatoltatik, erre vagy toldatára kell vezetni. Az óvást az eljáró óvatoló személy aláírja s a megkeresett óvatoló személynek hivatalos pecsétjével látja el.

88. §.

Az óvásban az az ok, amely miatt a felhívás eszközölhető nem volt, megjelölendő. A felhívott személy kívánatára nyilatkozatának lényegét — amennyiben váltójogi jelentősége van — az óvásba fel kell venni.

Ha az óvási eljárás folyamán valaki névbecsülési fizetést ajánl vagy teljesít, az óvásban meg kell említeni, hogy a fizetést ki és kiért ajánlotta vagy teljesítette.

89. §.

Az óvást a váltónak vagy a váltómásolatnak hátlapjára az ott levő utolsó feljegyzés után közvetlenül, ilyen feljegyzés hiányában pedig a hátlap valamelyik szélétől kezdve vagy oly módon kell az okiratra vezetni, hogy az óvatoló személy az óvás és hátlapnak az óvás felett levő széle közti részt áthuzza,

Ha az óvatoló személy az óvást a toldatra vezeti, a váltó s toldatának összekötő részén a megkeresett óvatoló személy hivatalos pecsétjét kell alkalmazni oly módon, hogy a pecsét egyik része a váltóra, másik része a toldatra jusson; ebben az esetben a 87. § értelmében alkalmazandó pecsét elmaradhat.

A részelfogadás esetében felvett óvást (25. és 50. §) a megkereső kívánatára mind az ereti váltóra, mind annak hitelesített másolatára kell rávezetni.

Ha az óvást a váltó több példánya alapján vagy a váltó és másolata alapján veszik fel, az óvás az egyik eredeti példányra vagy az eredeti vál-

tóra vezetendő; a többi példányon vagy a másolaton — az óvás okának megjelölése mellett — a jelen § első két bekezdésében meghatározott módon följegyzendő, hogy az óvást melyik példányra vagy hogy az eredeti váltóra vezették. E feljegyzést az óvatoló személy aláírja s a megkeresett óvatoló személynek pecsétjével ellátja.

90. §.

Ha ugyanazon váltó alapján több teljesítést vagy a teljesítést több személytől kell követelni, egy óvás vehető fel.

Az óvás szövegében előforduló írás- és tollhibákat vagy egyéb hiányokat az óvatoló személy az óvás kiadásáig kiigazíthat vagy pótolhat; ezt külön feljegyzésben aláírásával igazolnia kell.

A közjegyzőhelyettes valamint a közjegyzőjelölt köteles főnökét az óvásban vagy az aláírásnál megnevezni.

91. §.

Az a teljesítés, amelynek elmaradása miatt az óvási eljárást folytathatják, a felhívás alkalmával az óvatoló személy kezébe eszközölhető; az ezzel ellenkező utasítás a teljesítővel szemben hatálytalan.

A váltótartozásnak és az óvási eljárás költségének kifizetése esetében az óvatoló személy a fizetést a váltón tanúsítja és a váltót, valamint a netalán hozzátartozó példányt vagy másolatot a fizetőnek kiadja. Részletfizetés esetén, vagy ha a felhívott az óvási eljárás költségének kifizetését megtagadja, az óvatoló személy az óvást a fizetés tanúsítása mellett felveszi s a fizetésről a váltó másolatán nyugtát ad.

92. §.

Az óvatoló személy köteles az óvási eljárásról az óvás napján jegyzőkönyvet felvenni, amely az óvatolt váltónak — esetleg a hozzátartozó példánynak vagy másoltnak — valamint az óvásnak másolatát tartalmazza. A jegyzőkönyvet az óvatoló személy írja alá; ha pedig ez közjegyzőjelölt vagy joggyakornok, főnöke a jegyzőkönyvet láttamozza.

Az óvatoló személy az eredeti óvást a jegyzőkönyv felvétele után ennek számával ellátja és a megkereső félnek haladéktalanul kiadja.

A jegyzőkönyvről az érdekelt felek hitelesített másolatot vehetnek.

A jegyzőkönyvek a felvételtől számított tíz év múlva kiselejtezhettek.

A jegyzőkönyvekről külön ügykönyv vezetendő, melynek vezetését rendelet szabályozza.

93. §.

Az a körülmény, hogy az óvatoló személy működési területkörén kívül vagy nem a 86. és a 88—92. §-okban megszabott módon jár el, az óvás érvényességét nem érinti.

Annak bizonyítása, hogy az óvatolt váltón előforduló forgatmányok láncolatán az óvás felvétele után változás történt, nincs megengedve oly visszkérésűvel szemben, aki a váltót az óvás felvétele után visszaváltotta,

hacsak be nem igazolják, hogy a visszkéréső a változtatást maga tette vagy hogy a visszkérésőnek a visszaváltáskor a változtatásról tudomása volt.

*

A **községi jegyzők magánmunkálati tevékenysége** a tervbe vett államosításukkal ismét napirendre került. Időszerte tartotta a budapesti kir. közjegyzői kamara is, a lapunk ezen számában közölt felterjesztésével az igazságügyminister figyelmét újból felhívni arra, hogy a jegyzők hatáskörének szabályozásánál a jogszolgáltatás érdekei is szem előtt tartandók.

Arra azonban, hogy ez tényleg meg is fog történni, nagyon kevés reményünk lehet, olvasva a belügyi államtitkár urnak a Községi jegyzők országos egyesületével közölt azt a nyilatkozatát, hogy neki „feltétlenül az az álláspontja, hogy a magánmunkálatokat egyszersmindenkorra meg kell hagyni a jegyzők kezében.“

*

A **jegyzői munkálatok megszüntetését** kívánja az aradi ügyvédi kamara évi jelentésében többek között a következő indoklással:

Szükséges a jegyzői munkálatok megszüntetése a jogos ügyvédi érdekek szempontjából is. Az ügyvédi kar közel 8000 tagból áll és országszerte élénk részt vesz a politikai és társadalmi életben és a közélet irányításában. Az ügyvédi kar országszerte zugolódás nélkül végzi azon igen terhes, ingyenes munkát, melyet a vagyontalanok polgári és büntető pereiben törvényes kötelezettség alapján végeznie kell és nemcsak zugolódás nélkül, de lelkesedéssel vesz részt a fiatalok büntetésmentése iránti aktióban, mert tudatában van annak, hogy ezzel a társadalom iránti kötelezettségének tesz eleget. Ez az ügyvédi kar tehát olyan tényező, melynek boldogulása a törvényhozás és kormány szemében közönyös nem lehet.

Anyagi boldogulás nélkül az ügyvédi kar a legnagyobb jóakarat mellett sem fog a jövőben a társadalom iránti fenti kötelezettségeinek eleget tenni, mert az természetes, emberi dolog, hogy aki maga is küzd a megélhetésért, az nem ér reá mások dolgaival foglalkozni. A megelégedett, anyagiakban boldoguló ügyvédi kar tehát nemcsak az ügyvédek jogos magánérdeke, hanem társadalmi közérdek is.

Ezen közérdeket nagyban szolgálná, ha a községi jegyzők a magánmunkálatoktól eltávolítván, azok végzésére a közönség az ügyvédeknek venné igénybe. És ma már azt sem lehet mondani, hogy a kérdés azért nem rendezhető ily módon, mert az ügyvéd az ország nagy részében a közönség részére nehezen hozzáférhető, míg a községi jegyzőt mindenki kevés fáradsággal és kevés költséggel megtalálja. Addig, míg az ügyvédek csak törvényszéki székhelyeken telepedtek le és járásbírói székhelyeken is kevés volt az ügyvéd,

a jegyzői magánmunkálatoknak lehetett némi jogosultsága. Ma azonban, midőn csak kamaránk területén is 14 oly községben van egy vagy több ügyvéd, mely nem járásbírói székhely, a járásbírói székhelyeken pedig mindennél tömegesebben vannak ügyvédek, midőn ugyanez az arány áll fenn az ország többi részeiben is, nem hozható fel jogosan azon érv, hogy az ügyvéddel való érintkezés a felekre nézve csak sok költséggel és idővesztéssel válik lehetségessé. A községi jegyzők a magánmunkálatokat elsősorban végzik el és ha nem marad idejük a közigazgatási teendő végzésére is, ez utóbbiakat rábizzák a segédjegyzőkre és jegyzői irnokokra. Azt hisszük, nem kell Nagyméltóságod előtt bizonyítgatnunk, hogy ez csak a közigazgatási érdekek rovására történhetik, hogy a jegyzői magánmunkálatok megengedését a közigazgatás helyes érdekeivel összhangzásba hozni nem lehet.

De nem lehet összhangzásba hozni annak a közönségnek az érdekeivel sem, mely perenkívüli magánjogi ügyeiben a községi jegyző közbenjárását igénybe veszi. A perenkívüli ügyek, szerződéskötések, végrendeletek, telek-könyvi beadványok szerkesztése stb. semmivel sem igényelnek kevesebb jogi tudást, mint a peres ügyek, sőt igen gyakran több tudást, több körültekintést és több előrelátást igényelnek. Peres ügyekben a törvény megköveteli a nagy kvalifikációval bíró ügyvéd közbenjárását, mennyivel inkább kellene megtiltania azt, hogy a legfontosabb és legbonyolultabb perenkívüli ügyekben olyanok lássák el a közönséget tanácsosul és szerkesztszenek fontos okiratokat, kik ehhez megkívánt jogi tudással nem rendelkezhetnek. Ismétlésekbe bocsátkozunk, midőn ujabban is hangoztatjuk Nagyméltóságod előtt azt, mit előző jelentéseinkben már gyakran felhoztunk, hogy a községi jegyzők magánmunkálatai számtalan pernek az okozói, melyek a perenkívüli okmányok helyes szerkesztésével elkerülhetők lettek volna és sok esetben okoznak oly károkat az érdekeltnek, melyek még utólagos perrel sem tehetők jóvá.

A jegyzői magánmunkálatok megszüntetése azon szempontból is előnyösen befolyásolná az ügyvédi kérdés megoldását, hogy a városokban tulsufoltan lakó ügyvédek egyrészt a megélhetés lehetősége még inkább egyes nagyobb községekbe csábítaná, hol műveltségüknek és társadalmi állásuknak megfelelő jövedelemmel bírnának és ezáltal a városban maradó ügyvédek megélhetése is jobban volna biztosítva.

*

A m. kir. Curia jogegységi tanácsának I. számú polgári döntvénye.

Határozat:

Ha hosszabb lejáratú kölcsönnek időelőtti visszafizetése esetére a kamatokon felül kártalanítási (storno) díj fizetése is kikötött: a kártalanítási díj, amennyiben az a kikötött kamattal és egyéb járulékokkal együtt a 8%-ot egészben vagy részben meg is haladja, a kamattal és egyéb járulékokkal együtt 8%-ot meghaladó részében bíróilag megítélhető.

I n d o k o l á s: Az elvi döntés alapjául a következő tényállás szolgált: Az uzoratorvények eltörléséről intézkedő 1868. évi XXXI. t.-cz. életbeléptetése után a törvényhozás e kamat korlátozását szükségesnek

találván: keletkeztek az 1877. évi VIII. és az 1883. évi XXV. törvénycikkek. Ezek a törvények a követelhető és megítélhető legmagasabb kamatot 8%-ban állapítván meg: ezzel szemben hosszabb lejáratu kölcsönöknél arra az esetre, ha a kölcsön a kikötött idő előtt visszafizettetik, a visszafizetéskor esedékes kártalanítási (storno) díj köttetik ki. Ez a kártalanítási díj az egyéb járulékokkal együtt a legtöbb esetben 8%-ot meghaladván, abban a kérdésben, hogy a kártalanítási díj a tőke 8%-án felül is jogszerűen követelhető és megítélhető-e? ellentétes elvi alapokon nyugvó határozatok keletkeztek.

Azt a kérdést, hogy a kölcsönösszeg után a bíróságok minő járulékokat és mily mérvben ítélnék meg, hazai jogunkban az 1877. évi VIII. t.-cz., illetőleg ennek az 1883. évi XXV. t.-cz. 21. §-ával hatályában fentartott 2. és 4. §-a szabályozza.

Az 1877. évi VIII. t.-cz. — mint az czimében is kifejezésre van juttatva — az 1868. évi XXXI. t.-cz. módosítását tárgyazza, ez utóbbi hivatkozott törvény pedig az uzoratorvények eltörléséről intézkedik, még pedig akként, hogy régebbi törvényeinkkel (az 1715. évi LI. t.-cz.; az 1723. évi CXX. t.-cz., az 1802. évi XXI. t.-cz.) ellentétben, a szerződéses kamatlábra vonatkozóan fennállott korlátozást megszüntette és megengedte, hogy a kamatlábat a szerződő felek írásbeli szerződéssel tetszésük szerint állapíthatják meg.

Ezt az intézkedést módosította az 1877. évi VIII. t.-cz. 4. §-ában foglalt azzal a rendelkezéssel, hogy a bíró 8%-nál magasabb kamatot meg nem ítélnék.

Ezeknek az egybevetéséből nyilvánvaló, hogy a törvényhozás az 1877. évi VIII. t.-cz. megalkotásával azt a közgazdasági és szociális érdekét kívánta megóvni, hogy a kölcsönvevő a kölcsönbe adott összeg fejében a kölcsönadó által kizsákmányolható ne legyen és hogy a kölcsönadó bírói segélylyel ne juthasson a kölcsönadott összegért nagyobb haszonhoz, mint amennyit a törvényhozás a szeme előtt lebegett cél érdekében kamat fejében szedni törvényileg megengedhetőnek talál.

Nyilván ezt a célt szolgálja az 1877. évi VIII. t.-cz. 2. §-a is, amennyiben akként rendelkezik, hogy kamat alatt nemcsak a pénzben fizetendő minden melléktartozás értetik, hanem bármely dolog vagy haszon, melynek adására vagy teljesítésére az adós a hitelező részére a tőke visszafizetésén kívül kötelezettséget vállal és hogy a kamatnak 8%-ban meghatározott legmagasabb összegébe a kötbér, üzleti díj, megtérítési összeg és mindennemű melléktartozás is beszámítandó.

A most idézett törvény 2. és 4. §-ának egybevetéséből, a törvényhozó által használt szavak közönséges értelmét és egymásra való vonatkozását, valamint a törvény alkotásának fentebb jelzett célzatát figyelembe véve kétségtelenné válik, hogy a törvényben mindig a tőke után fizetendő kamat mellett említett és a törvény 2. §-ának második bekezdésében külön is részletezett czimeken alapuló fizetések és minden melléktartozás alatt a kamat jogi természetével bíró fizetéseket kell érteni, vagyis olyanokat, amik ép úgy, mint a tőkéhez viszonyítva rendszerint

százalékokban meghatározott kamat, habár nem is ilyen százalékokban kifejezésre jutó összegben, de mégis a tőkének az adós által való használatáért és arra az időre fizettetnek, amíg a tőke az adós használatában marad és így a kamattal együtt a kölcsönzésnek az adós által a hitelező részére nyújtott ellenértékét képezik.

Erre utal az is, hogy az 1877. évi VIII. t.-cz. 2. §-ának második bekezdésében példaszerűen felhozott címeken alapuló fizetések közül az üzleti díj és megtérítési összeg szintén a tőke használatának tartama alatt fizetendő járulékot képez és mint ilyen a kamathoz csatlakozik.

De ilyennek kell tekinteni az idézett törvényhelyen külön említett kötbért is, mert a törvénynek abból a szövegéből, hogy a kötbért a kamat és a kétségtelenül kamat természetű mellékjárulékok között sorolja fel, arra kell okszerűen következtetni, hogy az itt említett kötbér alatt olyant lehet csak érteni, ami a kölcsönszerződés tartama alatt késedelmes vagy nem szerződészerű teljesítésért fizetendő és így a hitelezőnek végeredményben mégis csak a kölcsönzött összeg használatáért a kamattal együtt jár.

A kérdés már most az, hogy a szerződésben kikötött stornodíj a törvényben említett „mindennemű melléktartozás“ fogalma alá vonható-e? és ez a kérdés azon fordul meg, vajjon a stornodíjat a kamat jogi természetével bíró tartozásnak kell-e minősíteni, vagy sem?

A storno-díj hosszabb lejáratú kölcsönöknél a hitelezőt érhető hátrány elhárítása céljából arra az esetre kikötött díj, ha az adós a kölcsönösszeget a kikötött szerződési idő lejárta előtt fizeti vissza. Az tehát nem képez a kölcsönadott összeg használatáért az adós által a hitelezőnek nyújtott ellenértéket és nem is a kölcsönszerződés fennállásának tartama alatt és a kamat mellett fizetendő, hanem épen ellenkezőleg; a storno-díj csak akkor illeti meg a hitelezőt, amikor kölcsönadott tőkéje után kamatot már nem igényelhet és így a kamat jogi természetével bíró és a kölcsönvett tőke használatáért járó teljesítménynek semmiesetre sem tekinthető, amiből következik, hogy a storno-díj nem vonható az 1877. évi VIII. t.-cz. 2. §-ában említett azok közé a melléktartozások közé, melyeket a kamat legmagasabb összegébe be kell számítani.

Az 1877. évi VIII. t.-cz. 4. §-ában foglalt az a rendelkezés tehát, hogy a bíró 8%-nál magasabb kamatot meg nem állapíthat, nem állhat utjában annak, hogy a szerződésileg kikötött stornodíj a kamatra és egyéb mellékjárulékokra való tekintet nélkül megítéltesék.

Mindezeknél fogva a rendelkező rész értelmében kellett határozni.

Magától értetődik, hogy ez a döntvény nem érinti azt a kérdést, hogy adott esetben a storno-díj, ennek tulmagas voltánál fogva esetleg mérsékelhető-e?

Kelt Budapesten, a m. kir. Curia I. jogegységi tanácsának 1913. évi május hó 19. napján tartott ülésében.

Hitelesítettett a m. kir. Curia I. jogegységi tanácsának 1913. évi május hó 26. napján tartott ülésében.

*

Az örökösödési ügyeknek iratait — ideértve a haláleset-felvételeket is — a 13300/1912 I. M. számú (Igazs. Közl. XXI. évf. 270. l.) rendelet 4. §-a következtében csak akkor lehet selejtezni, ha ezt a 13300/1912 I. M. számú rendelet 1. §-ban foglalt tiltó rendelkezés nem akadályozza és ha 2. §-ában a selejtezésre megállapított 32 év már eltelt. (19742/1913 I. M. sz. rend.)

*

Személyi hírek. Kir. közjegyzőkké kinevezettek *dr. Kaprinay Endre* budapesti kir. közjegyző-helyettes Mátészalkára, *dr. Király Géza* segesvári gyakorló ügyvéd Gyulafehérvárra és *dr. Schuster Frigyes* segesvári gyakorló ügyvéd Segesvárra.

Gyuracskey Alajos galantai kir. közjegyzőnek Ő Felsége a közjegyzői pályán szerzett érdemei elismerésül a kir. tanácsosi címet adományozta.